

Katri Sarmavuori

Pysyneet ja pudotetut

Tässä on tutkimusraportti, jossa tarkastellaan kevään 2008 ylioppilaskokeiden tekstitaidon ja esseen pistemäärien pysyvyyttä ja muuttumista opettajien ja sensorin arvioiden kesken. Joka kevät on opettajia huolestuttanut se, että jotkut arvosanaehdotukset putoavat. Miksi niin tapahtuu, on mietittävänä. Raportissa esitetään taulukko pistemäärien pysymisestä ja niiden muutoksista. Esseekokeen tehtävissä oli laskuja ja nousuja 5—20 pistettä. Tekstitaitokokeen tehtävissä niitä oli vähemmän. Esseekokeen tehtävissä pysyvyys oli 52—59 %, tekstitaitokokeessa 73—79 %. Tekstitaidon arviot ovat objektiivisempia, asteikko on pienempi (0—6). Myös esseessä arvio voisi olla 0—6 pistettä, jolloin siinä saattaisi tulla vähemmän muuttumista. Arviointiongelmat ovat esillä vuodesta 1967, jolloin opettajan arvioita putosi eniten. Kokeen kehittämistä pohditaan viitaten siitä tarvittavaan tutkimukseen.

Hakusanat: Ylioppilaskoe, äidinkielen koe, arviointi, essee, tekstitaitokoe
Verkkojulkaisu

Sisällys

Äidinkielen uudet koetyypit
Kokeen vaiheista
Arviointiongelmat
Tutkimusongelmat
Tutkimusaineisto
Kevään 2008 kokeiden herättämä lehtikirjoittelu
Tulokset
Arvosanojen pysyvyys ja muuttuminen
Sensorin merkinnät esseetehtävissä
Esimerkkejä pudonneista
Esimerkkejä pysyneistä
Päätelmät ja pohdinta
Lopuksi
Lähteet
Liite

Äidinkielen uudet koetyypit

Äidinkielen kokeen uudistamisesta tehtiin päätös 2003 ja ensimmäinen uusimuotoinen koe oli keväällä 2007. Uusimuotoinen koe koostuu kahdesta osasta: tekstitaitokokeesta ja esseekokeesta. Arvosana määräytyy kokeiden painotetun yhteispistemäärän perusteella.

Uudistusta oli suunniteltu useita vuosia. Siihen liittyi Lasse Koskelan (2000) pitämä esikoe. Ruotsinkielisen raportin laati Anna-Stina Lindholm (2001). Uutta koetta kutsuttiin suunnitteluvaiheessa osiokokeeksi. Siinä piti olla lyhytmuotoisia tehtäviä, joista kokeiltiin pidempää (vastataan viiteen tehtävään) ja lyhyempää (vastataan kolmeen tehtävään) versiota. Lopulliseen uudistukseen valittiin kolmeen tehtävään vastaaminen. Sitä alettiin kutsua tekstitaidonkokeeksi. Sen taustalla oli literacy-käsite eli sen piti osoittaa lukemisen ymmärtämistä, vaikka tehtävään vastaaminen olisikin kirjallinen. Entinen aineistotehtävä ja ylioppilasaine yhdistettiin esseetehtäväksi.

Ylioppilaslautakunnan ohjeena äidinkielen kokeen uudistuksesta on seuraavaa: “Tekstitaidon kokeessa tutkitaan kokelaan erittelevää ja päättelevää lukutaitoa ja kielellistä ilmaisua. Tekstitaidon koe on kuuden tunnin mittainen. Koetilaisuudessa kokelaille jaetaan vihkonen, joka sisältää tehtävänannot ja aineiston. Aineistona on asiatekstejä - esimerkiksi artikkeleita, uutisia, mielipidekirjoituksia, katkelmia tietoteoksista - ja kaunokirjallisia tekstejä. Aineisto voi myös koostua pelkästään asiatekstimateriaalista tai pelkästään kaunokirjallisesta materiaalista. Aineistona voi olla yksi laajahko teksti, 2-4 lyhyempää, toisiinsa liittyvää tekstiä tai suppea valikoima aivan lyhyitä tekstejä. Tekstit voivat olla itsenäisiä kokonaisuuksia tai katkelmia laajemmasta teoksesta.

Tehtäviä on viisi, ja kokelaan tulee tehdä niistä kolme. Tehtävät liittyvät esimerkiksi pohjatekstin tai -tekstien merkityksiin, rakenteisiin, ilmaisuun, tematiikkaan, vastaanottoon ja kontekstiin sekä näiden välisiin suhteisiin. Tehtävänä voi olla myös tiettyyn tarkoitukseen tähtäävä, aineistoon pohjaava lyhyehkö kirjoitus. Kokelasta voidaan esimerkiksi pyytää kommentoimaan tai tiivistämään pohjatekstiä. Arvostelussa kiinnitetään huomiota sekä suoritusten asiasisältöön että ilmaisuun. Kunkin vastauksen sopiva pituus on 1-2 konseptisivua. Vastaukset jätetään arvosteltaviksi selvästi ja siististi kirjoitettuna. Erillistä puhtaaksikirjoitusta muste- tai kuulakynällä ei tarvita.

Esseekokeessa tutkitaan kokelaan ajattelun kehittyneisyyttä, kielellistä ilmaisukykyä ja kokonaisuuksien hallintaa. Esseekoe on kuuden tunnin mittainen. Koetilaisuudessa kokelaille jaetaan vihkonen, joka sisältää tehtävänannot ja aineiston. Aineistona on asiatekstejä, kaunokirjallisia tekstejä sekä mahdollisesti muuta aineistoa, esimerkiksi kuvia, tilastoja tai taulukoita. Esseekokeessa on vähintään 12 tehtävää, joista kokelas valitsee yhden. Osa tehtävistä on aineistopohjaisia, osa määritetään tehtävänantoina; tehtävänantona voi olla myös pelkkä otsikko. Tehtävänannossa voidaan lisäksi ilmoittaa, millaiseen tarkoitukseen teksti on suunniteltava kirjoitettavaksi.

Kirjoitustehtävien aiheet voivat liittyä paitsi äidinkielen ja kirjallisuuden oppisisältöihin myös laajemmin lukiolaisen yleissivistykseen ja elämäntuntemukseen. Kirjoituksen näkökulma voidaan määrätä tehtävänannossa, mutta usein kirjoittajan on mahdollista itse valita näkökulmansa.” (<http://www.ylioppilastutkinto.fi/fi/ylioppilastutkinto/uudiot>)

Kokeen vaiheista

Ylioppilastutkinto on ollut käytössä vuodesta 1852 ja äidinkieli on kuulunut siihen alusta alkaen pakollisena kokeena. Hylätty suoritus äidinkielessä on merkinnyt hylätyksi tulemista koko kokeessa. Vuodesta 1970 lähtien järjestettiin äidinkielessä kaksi koetilaisuutta, joista parempi valittiin lopullista arvosanaa annettaessa. Äidinkielen koe on ollut reaalikoevaltainen, sillä siihen tuli reaalikokeen tyyppisiä tehtäviä, ennen varsinaisen reaalikokeen tuloa. Niinpä äidinkielen kokeessa voi olla tehtäviä luonnontieteistä ja yhteiskuntaopista, vaikka äidinkielen opettaja ei ole varsinaisesti näiden alojen asiantuntija. Katsotaan, että koska tietoaineet ovat kieltä ja äidinkielen koe on kielen koe, ne voivat esiintyä yhdessä riippumatta äidinkielen oppiaineen omista sisällöistä. Niinpä kirjallisuus on ollut huonommin edustettuna kuin

luonnontieteet tai uskonto, joille vanhoissa typologioissa (aineenaiheluettelon laatumääritteissä) annettiin omat luokat — kirjallisuudella niitä ei ollut. Vasta 1984 oli mahdollisuus yo-kokeessa tehdä novellianalyysi — tehtävätyyppi, joka mitä olennaisimmin kuuluu äidinkielen sisältöihin.

Äidinkielen kokeen muutokset ovat olleet vähäisiä. Uudistushalua on ollut ja uudistusvaatimuksia on esitetty, mutta toteuttamiskelpoista koetta, joka olisi riittävän monipuolinen ja kattaisi oppiaineen koko kentän, on ollut vaikea kehittää.

Äidinkielen kokeen muutokset

1852 ensimmäinen ylioppilaskoe, mukana "lyhyenlainen kirjoitelma äidinkielellä"

1874 käyttöön tuli neljän oppiaineen ylioppilastutkinto, aineen aiheita yhdeksän

1919 ylioppilastutkintolautakunnan järjestämät suulliset ylioppilaskokeet lopetettiin

1921 reaali erotettiin omaksi kokeekseen, äidinkielen kokeen asema säilyi. Ylioppilaskokeesta tuli entistä selvemmin oppikoulujen päättötutkinto, se ei taannut enää yksin yliopistoon pääsemistä

1948 *Valioaineita*-kirja ilmestyi ensimmäisen kerran

1949 ensimmäinen kantelu aineiden arvostelusta opetusministerille

1950 *Suomen Kuvalehti* alkoi julkaista kevään parhaita aineita

1952 aiheiden määrää lisättiin kymmenestä kahteentoista

1966 aiheiden määrää lisättiin neljääntoista

1967 useiden kokelaiden vanhemmat valittivat aineiden arvostelusta oikeuskanslerille. Yo-aineista käytiin julkista keskustelua. Ehdotettiin, että sensorit valittaisiin erillisten kokeiden perusteella.

1970 otettiin käyttöön kaksi ainekirjoituskertaa, joista parempi aine valittiin lopullista arvosanaa annettaessa. Vuodesta 1947 voimassa olleita lyhyitä arviointiohjeita täsmennettiin ja ne julkaistiin *Valioaineita*-kirjassa.

1971 *Valioaineita*-kirjasta tuli SKS:n ja ÄOL:n yhteisjulkaisu, sen nimeksi tuli *Ylioppilasaineita*

1972 *Ylioppilasaineita*-kirjassa alettiin julkaista eritasoisia aineita

1974 viralliset arvosteluperusteet julkaistiin. Äidinkielen kokeessa annettiin ensimmäisen kerran tausta-aineistoa, lähinnä kuitenkin vain virikkeeksi. Aihetypologia otettiin käyttöön.

1977 ohjeet LUKI-häiriöiden huomioon ottamisesta

1980-luvulla vaadittiin uudistusta, tuli referaatin uhka

1984 novellianalyysi, tehtävänantona oli "tarkastele novellia"

1986 alettiin puhua aineistotehtävistä

1992 äidinkielen kokeeseen tuli ensimmäinen aineistopohjainen koe otsikkokokeen rinnalle. Arvosana määräytyi edelleen paremman suorituksen mukaan.

1996 suomi toisena kielenä –koe ensimmäistä kertaa. Tutkinnon hajauttaminen tuli mahdolliseksi. Lautakunnalta saattoi hakea muutosta kokeen arvosteluun.

1998 alettiin puhua kirjallisuustehtävistä, toivottiin, että päättökoe olisi tukenut lukemisharrastusta, alkoi uuden kokeen kehittäminen

1999 *äidinkieli*-oppiaineen nimeksi tuli *äidinkieli ja kirjallisuus*. Toivottiin koetta, jossa kirjallisuutta ei voitaisi kokonaan valita pois.

2002 äidinkielen kokeesta tuli ainoa pakollinen koe

2007 äidinkielen koe uudistui: tekstitaitokoe ja esseekoe. Tekstitaitokoe oli uusi. Viidestä tehtävästä pitää vastata kolmeen 1—2 sivua. Vastaukset pisteitetään 0—6. Summa kerrotaan kolmella lopulliseen pistemäärään. Esseekoe oli yhdistelmä entistä ainetta ja aineistotehtävää. Molempien kokeiden pisteiden yhteismäärä muodostaa lopullisen arvosanan.

Ylioppilasaineita-kirjan uudeksi nimeksi tuli *Ylioppilastekstejä*.

(Helttunen & Julin 2008, 14—15; Sarmavuori 2007, 251.)

Äidinkielen kokeen ongelmana on ollut se, että se ei ole voinut uudistua yhtä monipuoliseksi kuin oppiaineen sisällöt ovat. Siinä on vanhaa painolastia — reaalikoevaltaisuus — josta se ei pysty vapautumaan. Sen ongelmana on, onko se kypsyyskoe vai päättökoe. Opettajat voivat toivoa, että se olisi päättökoe ja että se mittaisi, mitä lukiossa on opetettu. Kysymysten ja tehtävien voisi siis toivoa noudattavan opettajien työn mukaisia vaatimuksia eikä mitä tahansa, mitä koulun ulkopuoliset yo-tutkinnon lautakunnan jäsenet keksivät kulloinkin omaksi ilokseen ja muiden pään menoksi. Puheet kypsyyskokeesta viittaavat muuhun kuin koulutietoon.

Arviointiongelmat

Ylioppilaskokeen pitkän historian aikana on toki ehtinyt tapahtua monenlaista. On aikoja, jolloin yo-koetta on yritetty poistaa kokonaan. Sen luonne yliopistoon valmistavana kokeena on menettänyt merkityksensä. Se ei tuota ammattikelpoisuutta eikä takaa työpaikkaa vaan on muuttunut pelkästään lukion loppukokeeksi. Kokelaiden suuri määrä — yli puolet ikäluokasta on johtanut kokeen merkityksen vähenemiseen.

Äidinkielen kokeen vaikeutena on ollut arvostelun objektiivisuus. Kirjoitustyylin arvioiminen on ollut aina hankalaa eikä ehdottomia kriteereitä ole olemassa. Kokelaan persoonallisuuden arviointia ei saisi sekoittaa hänen kannanottoihinsa. Niiden erottaminen toisistaan ei välttämättä onnistu — subjektiiviset seikat saattavat painottua arvioinnissa objektiivisuuden kustannuksella.

Äidinkielen kokeen erikoisuutena oli, että vuonna 1967 äidinkielen kokeesta syntyi kiivas keskustelu. Silloin 18 kokelaan arvosana laski laudaturista improbatuuriin. Asiasta valitettiin oikeusasiamiehelle. Suomen Kuvalehden pääkirjoituksessa valitettiin äidinkielen kokeen kompensoitumattomuutta. ”— — ainekirjoitus on nykyisen järjestelmän kulmakivi. Ken siinä kompastuu joutuu syksyllä uusintaan; siinä ei pelastu, vaikka olisi kiitoksen kera muut kokeet selvittänyt.” Syypäinä pidettiin epäpäteviä opettajia, jotka eivät osanneet arvostella aineita oikein.

Yo-lautakunnan jäsen Veikko Ruoppila vastasi syytöksiin, että kokeen arviointikriteerit eivät ole niin yksiselitteiset kuin monen muun aineen. Syynä oli, että suoritusta jouduttiin arvioimaan sekä tyylin että asiasisällön kannalta. ”Arvostelijat saattoivat tarkastustyössään kiinnittää huomiota keskenään hiukan eri asioihin”. Arvosanan aleneminen johtui tavallisimmin siitä, että aineet eivät liittyneet otsikkoon. Ruoppila puolusti tarkastajia. Ristiriitaiset aineet olivat olleet kolmella sensorilla luettavina. Yliopettaja Vuokko Raekallio-Teppo selitti skandaalin syyksi paljolti sen, että ”vuosikaudet samojen koulujen aineita korjanneet sensorit eivät korjanneetkaan kokeita sillä kertaa. Jotkut opettajat olivat tottuneet samoina pysyneiden sensoreiden korjaustyyliin ja osasivat näin ollen tavallaan preparta oppilaat häntä varten. Kun korjaaja muuttui, muuttui myös arvostelukäytäntö.” Raekallio-Tepon mukaan korjaajat olivat kahdenlaisia: kielitieteilijöitä (lingvistik-puristit) ja oppilaiden ymmärtäjiä (psykologis-esteetikot). Kielitieteilijät etsivät vain virheitä, ymmärtäjät tarkastelivat enemmän kokonaisuutta. (Vuorio-Lehti 2006, 160 – 163.)

Anne Helttunen ja Anita Julin (2008) kommentoivat vuoden 1967 tapahtumia äidinkielen kokeen historiikissaan, että yo-koe eli 1960-luvun lopulle asti hiljaiseloa. Lautakunnan arviointiohjeet olivat

salaiset, sensoreiden toimista ei voinut valittaa. Tiedotusvälineet eivät käsitelleet yo-kokeita. Kevät 1967 oli kuitenkin poikkeuksellinen. Muutamien sensoreiden huomattavan suuret arvosanapudotukset johtivat julkiseen keskusteluun ja kanteluihin oikeuskansleri Jaakko Enäjärvelle. Valittajina olivat oppilaiden vanhemmat, eivät opettajat.

Oikeuskansleri ei muuttanut arvosanoja. Hän piti puutteena sitä, että arvostelukriteerit olivat liian ylimalkaiset ja salaiset. Eduskuntaan asti edenneen keskustelun mainingit johtivat siihen, että arviointia uudistettiin. Vuodesta 1970 äidinkielen ylioppilaskoe laajennettiin kaksipäiväiseksi. Myös sensorikuntaa täydennettiin tavallisilla opettajilla. Sensorikuntana olivat enimmäkseen Helsingin yliopiston suomen kielen laitoksen tutkijat, joilla ei ollut mitään koulukokemusta.

Suomen Kuvalehden pääkirjoituksessa jupakasta syytettiin opettajia, jotka eivät osaa arvioida aineita oikein, ja sensoreita, jotka eivät hoitaneet tehtävänsä tarpeeksi vastuullisesti. Koko ylioppilastutkinto kyseenalaistettiin. Eduskunnassa neljä liberaalien kansanedustajaa teki aloitteen kokeen poistamiseksi, koska se ei enää toiminut yliopistojen karsintamenetelmänä. Veikko Ruoppila vastasi Suomen Kuvalehden syytteisiin esittämällä, että kaikista ylioppilastutkinnoissa arvioitavista aineista äidinkieli on vaikein, sillä arviointikriteerit eivät ole yhtä yksiselitteiset kuin muissa aineissa. Jokainen laskenut arvosana oli läpikäynyt kolmen sensorin seulan, päätökset olivat pitäneet.

Suomen Kuvalehti oli haastatellut oppilaita, joiden arvosanat olivat kohtuuttomasti laskeneet. Lakkia vaille jääneet abiturientit Marju ja Heikki olivat luokkansa parhaita oppilaita ja saaneet muissa aineissa laudatureja, vaikka äidinkielessä oli opettajan laudaturiksi arvioima aine pudonnut improbaturiin. Lehden artikkelissa heitä haastateltiin mielivaltaisen arvioinnin uhreina. Myös yliopettaja Vuokko Raekallio-Teppo valitteli syksyn lehdessä kevään aikana kuohunutta yleisönosastokeskustelua. (Helttunen & Julin 2008, 41—45.)

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura julkaisi jupakasta kirjasen Tietolipas-sarjassa. Sen toimittivat Veikko Ruoppila, Aimo Turunen, Väinö Kaukonen ja Pentti Lyly 1968. He valittivat kevään 1967 yotutkinnon äidinkielen kokeen synnyttämää laajaa julkista keskustelua. Kirjasessa julkaistiin kevään 1967 kokeen aiheet sekä tilastoja niiden kirjoittajien määrästä ja arvosanoista. Opettajan antama arvosana oli pysynyt sensorin arviossa samana 12 785 kertaa eli 77,61 %. Arvosanojen pudotuksia oli 0,12 — 19,06 %

Taulukko 1. Äidinkielen arvosanojen (i, a, c, l) pysyvyys ja muutokset 1967

Nousi 3:lla	—	
Nousi 2:lla	4	0,02 %
Nousi 1:llä	282	1,71 %
Säilyi	12785	77,61 %
Laski 1:llä	3140	19,06 %
Laski 2:lla	243	1,48 %
Laski 3:lla	20	0,12 %
N	16474	

Hylkääviä arvosanoja oli opettajien ehdotuksissa vain 127 eli 0,77 %, mutta lautakunnassa niitä kertyi 919 eli 5,58 %. Arvosanan putoaminen opettajan ehdottamasta laudaturista improbaturiksi tapahtui 20 tapauksessa. Tulosten julkistamisen jälkeen oikeuskanslerille tehtiin kahdeksan kantelua, joissa pyydettiin lautakunnan arvostelun muuttamista. Apulaisoikeuskansleri ei havainnut arvosanojen laskussa epäoikeudenmukaisuutta. (Ruoppila ja muut 1968, 1—29.)

Kirjasessa julkaistiin aineen arvostelukriteerit, lautakunnan jäsenten ja apujäsenten lausuntoja arvostelun muutoksista, arvostelunäytteitä ja tarkastajien lausunnot. Aineet, joissa arvosana oli pudonnut, esitettiin kokonaisuudessaan tarkastajalausuntoineen. Tässä on liitteenä aineesta *Miksi Jeesus ristiinnaulittiin?* esitetyt lausunnot (liite).

Tutkimusongelmat

Joka kevät arviointi tuottaa monelle opettajalle pettymyksen, kun heidän antamansa pisteet ovat muuttuneet. Mikä saa opettajan antaman pistemäärän putoamaan, on tutkittavanani. Tarkastelen aineita kokonaisuutena ja tuon esiin opettajan ja sensorin merkinnät.

1. Missä määrin opettajan antamat pistemäärät pysyvät samoina sensorin arvioinnin tuloksena?
2. Missä määrin niissä on muutoksia, laskuja ja korotuksia?
3. Mikä on tilanne esseekokeen tehtävissä?
4. Mikä on tilanne tekstitaitokokeen tehtävissä?
5. Millaisia ovat sensorin merkinnät?

Päätelmissä on syytä pohtia kokeen kehittämismahdollisuuksia, joten en esitä siitä omaa tutkimusongelmaa.

Tutkimusaineisto

Sain tutkimusluvan *Äidinkielen yo-kokeen opetustieteelliseen tutkimukseen*. Aineisto oli luettavissa Kansallisarkistossa tammi- ja helmikuun 2010. Arkistonhoitaja Satu Leino (sähköpostiviesti 14.1.2010) kertoi siitä seuraavan:

”Satunnaisotoksen määrä on yksi prosentti, joka lasketaan kokeeseen ilmoittautuneiden kokelaiden lukumäärästä. Kevään 2008 äidinkielen kokeen (tekstitaito+esseekoe) osalta satunnaisotoksen määrä oli vähintään 300 kokelaan suoritukset. Käytännössä suorituksia tulee aina otettua talteen hieman tuota lukumäärää enemmän jo pelkästään arkistoteknisistä syistä (säilytysyksikkönä käytetyn arkistokotelon tulee olla täynnä, vajaita koteleita vältetään). Suorituksia valikoituu otokseen eri lukioista, lukioiden lukumäärää ei lasketa. Otokseen valikoituu tehtävänantoja satunnaisesti, eri tehtävänantojen lukumäärää ei lasketa. Otokseen valikoituu eri sensoreiden arvostelema suoritusta satunnaisesti, sensoreiden lukumäärää ei lasketa.”

Tarkoitukseni oli alun perin selvittää kevään 2008 tekstitaidon kokeesta tehtäviä 1—3 sekä esseekokeen tehtävänantoja 3—5. Yksi ongelmani tutkimussuunnitelmassa oli, mikä poikien vastauksissa alentaa pisteitä. Sen ongelman selvittämisestä olen kuitenkin luopunut. Pyysin kutakin vastauspaperia 500—1000 kappaletta. Saamassani aineistossa oli noin 500 tekstitaitokokeen vastausta ja 500 esseekoetta. Päätin tehdä niistä kaksi tutkimusta. Toinen on *Sadun piirteiden erottaminen tekstitaidonkokeessa*, jonka pidän FinRA:n (Finnish Reading Associationin) kongressissa Turussa 11.—13.8.2010. Jouduin keskeyttämään työn välillä, joten tämän raportin tekeminen on viivästynyt. Onneksi saatoin käydä tekemässä tarkistuksen arkistonhoitaja Satu Leino avustuksella. Aineistonani on 425 tekstitaitokokeen tekstiä ja 101 esseekokeen tekstiä.

Kevään 2008 kokeiden herättämä lehtikirjoittelu

Ylioppilastutkintolautakunta on koonnut joka vuosi kokeista ilmestyneet lehtikirjoitukset. Kevät 2008 oli kolmas kerta, jolloin uuden kokeen tehtävyytöt olivat käytössä. Ne eivät herättäneet enää yhtä suurta

ihmettelyä kuin edellisenä vuotena. Aamulehti (9.2.) uutisoi ”Tekstitaidon koe sujui tällä kertaa jo rutiinilla”. Haastateltu opettaja oli pitänyt kysymyksiä yksinkertaisina ja selkeinä. Opettaja oli tyytyväinen kokeen kaksiosaisuuteen. Hän esitti: ”Lukion kurseilla on enemmän merkitystä. Kokeessa voi hyödyntää niitä tietoja, joita tunneilla oppii.” Savon Sanomat (9.2.) uutisoi ”Susitekstit aloittivat abiturienttien koesuman”. Otsikkona oli myös ”Lakkijahti alkoi jälleen.” Etelä-Suomen Sanomat otsikoi ”Susi abiturienttien purtavana”. Toimittaja hämmästeli mukana ollutta eduskuntakysymystä. Lehtien uutisoinneissa kerrottiin, että tutkintoon oli ilmoittautunut lähes 41 000 kokeilasta.

Esseekokeesta Etelä-Saimaa (11.3.) uutisoi ”Kyborgit ja nuoruus innostivat kirjoituksissa”. Haastateltu äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja oli pitänyt tehtävänantoja klassisina. Aamulehti (11.3.) uutisoi ”Aiheet olivat ajankohtaisia, mutta aineistot kimurantteja”. Tehtävien esittelyä, haastateltuja kirjoittajia ja opettajia oli vaihtelevasti eri lehdissä. Yleistä oli puuttua ylioppilaskirjoitusten maksuihin, joita oppilasjärjestöt paheksuivat. Monissa kirjoituksissa toivoteltiin abeille hyviä eväitä.

Tulosten tultua tuli valituksia aineiden arvostelusta sekä opettajilta että oppilaalta. Joensuulainen Helmi Heinonen valitti Helsingin Sanomissa (11.6.) esseekokeen arvostelusta. Hänen kirjoitelmansa oli pudonnut laudaturista cum laudeen. Siinä oli 50 pisteen pudotus. Hän murisi siitä, että koulun parhaat kirjoittajat olivat saaneet huonoimmat tulokset. Kankaanpään Yhteislyseon vanhempi lehtori Satu Korvala oli tuhtunut arvostelusta. Hän paheksui sitä, että sensorit tuntevat toisensa. Hänen mielestään arviointi olisi objektiivista vain, jos sensorit eivät lainkaan tunne toisiaan. ”Aineen arviointi on kuin taitoluistelun arviointia: joku arvostaa taiteellista näkemystä, joku virheettömyyttä. Jonkun mielestä esityksen pitää olla omaperäinen, jonkun mielestä perinteisyys on valttia. Tämä näkyy vuosittain sensorin linjana: joskus virheettömyys on varma tie laudaturiin, joskus taas omaperäinen ajattelu ja tekstin sisältö. Linja vaihtelee sensoreittain, ja sen ymmärtää varmaan maallikkokin.” Hän oli havainnut, että samantasoinen suoritus päättyy yhtä hyvin cum laudeksi kuin laudaturiksikin. Hänellä oli kokemusta 15 vuodelta. Hänen harmistuneisuudestaan oli sekä Ilkassa (13.6.) että Satakunnan Kansassa (31.5.). Pohjalaislehtiä ja Helsingin Sanomia (6.6.) kuohutti se, että ruotsinkielisissä kouluissa oli ollut naapurikoulun opettajia sensoreina, jotka olivat pudottaneet arvosanoja. (Yo-lautakunnan arkisto.)

Tulokset

Kevään 2008 kokonaistuloksina oli, että suomen- ja ruotsinkielisiä kokeilaita oli yhteensä 31 496, joista oli hyväksytyjä 28 954. Hylättyjä oli 2 198 eli 6,98 %. Äidinkielessä oli hylättyjä (i) 475 eli 1,76 %. Arvosanoja oli seuraavasti: a 6,53 %, b 15,19 %, c 32,89 %, m 25,53 %, e 12,52 % ja l 5,58 %. (www.ylioppilastutkinto.fi/ylioppilastutkinto/tilastoja.)

Arvosanojen pysyvyys ja muuttuminen

Esseetehtävissä oli opettajan antama pistemäärä pysynyt samana eri tehtävissä 52 — 59-prosenttisesti. Tekstitaidon kokeessa määrä vaihteli 73—79 %. Tekstitaidossa pysyvyys oli huomattavampaa. Esitän seuraavassa taulukot esseekokeen tehtävistä ja tekstitaidon kokeen tehtävistä (taulukko 2). Esseetehtävissä internetaihe tuotti korkeimman pysyvyyden (59 %), mies ja virkkuukoukku alhaisimman pysyvyyden (52 %). Viiden pisteen pudotuksia oli internettehtävissä 35 %, mies ja virkkuukoukku –tehtävissä 30 % ja kyborgissa 28 %. Kymmenen pisteen pudotuksia oli mies ja virkkuukoukku –tehtävissä 10 %, kyborgissa 8 % ja internettehtävissä 3 %. Kahdenkymmenen pisteen pudotuksia oli mies ja virkkuukoukku –tehtävissä 2 % ja kyborgissa 1 %. Pistemäärien nousuja oli vain 3—6 %. Kyborgissa oli kuusi kymmenen pisteen nousua (3 %). Muut olivat viiden pisteen nousuja. Tekstitaidossa pysyvyys oli siis parempi. Laskuja oli 15—20 % ja nousuja 6—8 %.

Taulukko 2. Tehtävien arvostelun pysyvyys ja muutokset

Esseen tehtävä 3. *Internet-essie*

Piste- määrä	Pysynyt samana	Pudonnut			Nousut			10 pistettä
		5	10	15	20	5	10	
5								
10								
15								
20	3	1						
25	3							
30	6	1						
35	2	5			1			
40	1	2						
45	4	2	1					
50								
55	1	1						
60								
Yht.	20	12	1		1			
N 34	59 %	35 %	3 %		3 %			

Esseen tehtävä 4. *Mies ja virkkuukoukku -essie*

Piste- määrä	Pysynyt samana	Pudonnut			Nousut			10 pistettä
		5	10	15	20	5	10	
5	1							
10	1							
15	3							
20	3	2			1			
25	9	3	1					
30	4	3				1		
35	8	5	1			1		
40	7	7	3	1		1		
45	5	3						
50	3		2		1			
55		1			1			
60		1	1					
Yht.	44	25	8	1	2	4		
N 84	52 %	30 %	10 %	1 %	2 %	4 %		

Esseen tehtävä 5. *Kyborgi*-essee

Piste- määrä	Pysynyt samana	Pudonnut			Noussut			pistettä
		5	10	15	20	5	10	
5	1							
10	1	1						
15	5	3						
20	8	1					1	
25	8	2					2	
30	8	3	2					
35	6	4	1		1			
40	4	4	1				2	
45	1	4						
50	5	1	2					
55	1						1	
60	1		1					
Yht.	46	23	7		1	3	3	
N 83	55 %	28 %	8 %		1 %	3 %	3 %	

Tekstitaito, tehtävä 1. *Sadun piirteet*

Piste- määrä	Pysynyt samana	Laskenut			Noussut		
		1	2	3	1	2	3
0	3						
1	16			3			
2	60	3		4	2		
3	62	16		4			
4	30	8		1			
5	14	8					
6							
Yht.	185	35		12	2		
N 234	79 %	15 %		5 %	1 %		

Tekstitaito, tehtävä 2. *Runon rakenne*

Piste- määrä	Pysynyt samana	Laskenut			Noussut		
		1	2	3	1	2	3
0	2						
1	7	2		3			
2	25	6		3			
3	14	3	2				
4	14	3	3				
5	6	3					
6				1			
Yht.	73	17	5	1	6		
N 102	72 %	17 %	5 %	1 %	6 %		

Tekstitaito, tehtävä 3. Runon merkitys

Piste- määrä	Pysynyt samana	Laskenut			Nousnut		
		1	2	3	1	2	3
0	9			3			
1	26	1		1			
2	43	6		4	2		
3	17	11		5			
4	17	4					
5	6	5	3				
6	1						
Yht.	118	23	3	13	2		
N 157	75 %	15 %	2 %	8 %	1 %		

Sensorin merkinnät esseetehtävissä

Kokeiden tarkastaminen on rankkaa työtä. Opettajan tehtävänä on merkitä virheet. Ne hän on merkinnyt punakynällä. Hän on merkinnyt myös pistemääräehdotuksensa punakynällä. Muita kommentteja aineissa ei ole. Sensori ei myöskään ole yleensä kommentoinut ainetta. Pistemäärien laskuissa saattaa olla joitakin havaintoja, joita sensori on merkinnyt arvosanan laskemisensa perusteeksi. Näitä niukkoja merkintöjä ja perusteluja oli seuraavasti:

Opettaja 30, sensori 25

Yllättäviä väitteitä

Hatara käsittely

Opettaja 10, sensori 5

Koko lailla ohi tehtävänannon

Opettaja 35, sensori 30

Kokonaiskuva sekalainen

Opettaja 20, sensori 15

Kieli

Opettaja 35, sensori 30

Hajanainen

Opettaja 35, sensori 30

Sisältö jää suppeaksi

Opettaja 40, sensori 35

Sisältö liian kapea

Opettaja 25, sensori 20

Näkökulma lähtee muista vaikutustavoista kuin verkkovaikuttamisesta

Opettaja 40, sensori 35

Käsittely jää melko pinnalliseksi

Opettaja 45, sensori 40—35, toinen sensori 35

Käsittely vahvaa keskitasoa

Rikkeitä

Opettaja 25, sensori 25—20

Teennäinen

Opettaja 35, sensori 30

Sisältö hyvä, kieli paha

Opettaja 15, sensori 10

Aihe hahmottuu hädin tuskin

Virkkeenmuodostus ei hallussa

Opettaja 15, sensori 10

Ei pääse varsinaiseen aiheeseen

Opettaja 35, sensori 30

Aloittaa tasokkaasti

Käyttää ternejä epäselvästi

Verkkovaikuttaminen olisi eri asia kuin poliittinen vaikuttaminen

Sekoittaa keinot ja sisällöt

Useita sekavia virkkeitä 25? Ympyröi 30 (joten se on hänen lopullinen arvionsa)

Toinen sensori:

Kirjoittajalla halu ”kuulostaa hienolta”

Käyttää paikoin rakenteita, joita ei hallitse

Sanonta puuroutuu

Hyviä pohdiskeluja mutta jää osin liian abstraktille tasolle 25—30

Opettaja 30, sensori 40—35

Sujuva, tosin rikkeitä

Toinen sensori 40

— *nasevuutta*

Esimerkkejä pudonneista

Seuraavassa voi ihmetellä, mikä saa sensorin pudottamaan opettajan arvion. Lopussa on sensorin merkintöjä ja perusteluja, jos niitä on ollut.

4. Mies ja virkkuukoukku (poika)

Olkoon perheessä tasa-arvo. Miehen vastuulla on päätöksenteko, runsas alkoholin nauttiminen ja vuosittainen Ikea-merkkisen palapelin kokoaminen. Naisen tehtäviin kuuluuukin ainoastaan töiden ohella lapsista, siivouksesta, pyykistä, ruuanlaitosta, kaupassa käynnistä sekä ulkonäöstään huolehtiminen. Feministit eivät vain ymmärrä ajatustyön vaatimia uhrauksia.

Toivottavasti työnjako on edellisen kaltainen harvoissa talouksissa, muuten uskoni ihmisten hyvään tahtoon romahtaa lopullisesti. Tällainen pimeältä keskiajalta peräisin oleva ajattelutapa on varmasti toiminut naisen hääriessä nyrkin ja hellan välissä. Miehen työskennellessä samaan aikaan viljapellolla tai metsätöissä. Milloin sinä olit viimeksi niittämässä heinä? Sinäpä sen sanoit. Jos joku nykyajan sivistynyt kaupunkilainen on nähnyt pellon, niin varmaa on kuitenkin, että esikekkosellisen kauden niittäminen on

tullut hänelle suunnilleen yhtä tutuksi television välityksellä kuin viime vuosisadan ruotsalaiset sotasankarit. Tänä haetaan Valmet tallista ja hoidetaan koko kylän pelot kerralla. Työ käy yhtä nopeasti niin Eevalla kuin Aatamillakin, kunhan miehen luontaisia rallikuskikykyjä ei oteta huomioon. Koneellistumisen myötä tehtävä vaatii sohva-perunan atleettisen vartalon.

Nainen voi siis tänä päivänä valita rakennusalan, mikäli toistuvat kommentit ammattitaidottomuudesta ja sukupuolten tehdasvalmisteisista rakenne-eroista eivät häiritse. Kaapista ulos tulemista harkitseva mies voi yhtä hyvin valita hoitoalan tai sisustussuunnittelijan maskuliinisen työn, minkä varjopuolen ovat kymmenet toinen toistaan kauniimmat naiset jahtaamassa epäonnista muukalaista opiskelu- ja työpaikoilla. Maailman tunnetuimmat kokit ovat miehiä, naisten alueella.

Suomalaisyhtye Nightwish on hyvä esimerkki siitä, ettei naissolistin kanssa voi menestyä metallimusiikissa. ”Äijä” saa kuunnella monipuolisesti kaikenlaista musiikkia Iron Maidenista Metallicaan. Vapaaehtoisesta alistumisesta kevyelle musiikille seuraa tapauksesta riippuen julkinen nöyryytys ja enintään kaksi vuotta ehdotonta vankeutta. Valitettavasti 99 prosenttia radiomusiikista on ”naisille” suunnattua, joten lähes puolet kansastamme ei voi avata radiota lainkaan. Olen toistuvasti kuitenkin kerännyt havaintoja tanssimusiikin tahtiin liikahtevista uroksista, [ketkä](#) aion ilmiantaa poliisille lain rikkomisesta.

Virkkaaminen on nykyajan teräsmummojen kilpaurheiluakin häikäilemättömämpi mitteli, [mihin](#) vain muutamat ”äijät” ovat vasta viime vuosina uskaltaneet mukaan. Kolmivaiheisen kilpailun ensimmäinen osa sisältää ET-lehtien sekä muiden nuorisolehtien ahmimista. Toisessa vaiheessa ajetaan kilpaa taistelurolaattoreilla kohti halpa_hallien tarjouskoreja edullisempien tarvikkeiden saavuttamiseksi_lopuksi virkataan kelloa [vastaan](#) ja leveillään luomuksen erinomaisuudella. Miesten sarjassa rollaattorin teho on rajoitettu turvallisuuden takia tuhanteen hevosvoimaan.

Nykyajan vaihtoehtoinen parisuhde-elämä Matin, Maijan ja Kallen välillä antaa joustavuutta henkilökohtaisten haasteiden mukanaan tuomien suhdannevaihteluiden aiheuttamiin toimenpiteisiin. Vanhoista hyvistä ajoista poiketen Matin ja nautintoaineiden välisen suhteen kehittyminen saattaa muuttaa Maijan ja Kallen Ferrarin välistä vetovoimaa. Tämän_suuntaista kehitystä välttääkseen Matin on eri vaihtoehtoja puntaroidessaan otettava huomioon myös mahalaukun tyhjäkäynnin ennaltaehkäisy ja korrekrit sanamuodot: ”Tee nyt sitä ruokaa ja äkkiä!”

Mikään ei ole siis muuttunut sadassa vuodessa. Miehet saavat edelleen päättää tärkeistä asioista_kunhan ovat samaa mieltä kuin naiset. Naisen tehtävänä on edelleen huolehtia kotitaloudesta eli sujuvasti ulkoistaa kotityöt muille perheenjäsenille ja taistella muhkeat voitot avioliiton laivan karahtaessa tiukasti karille.

Opettaja antanut 40 pistettä

1. sensori 25 pistettä, perusteluna *rönsyilee*
2. sensori 25 pistettä, perusteluna *rakenne, eheys*

Sensori alleviivannut 1. kappaleesta sanan feministit, toisesta kappaleesta lauseen Milloin sinä olit viimeksi niittämässä heinää?

4. Mies ja virkkuukoukku – uskomatonta! (tyttö)

Pieni poika seisoo itkusta täristen vanhempiansa makuuhuoneessa. Hänellä on yllään äitinsä vaatteet ja korut. Meikillä tuhritut pienet kasvot vääristyvät itkun voimasta. Poika ei ymmärrä, miksi isä suuttui hänelle niin kovasti.

Sukupuoliroolit määrittelevät ihmiset jo syntymästä lähtien kahteen joukkoon, joilla on kirjoittamattomat säännöt siitä, kuinka tulee käyttäytyä. Naiset ovat kilttejä ja kauniita koti-ihmisiä, kun taas miehet ovat vahvoja ja karskeja johtajia. Roolista irtautumista pidetään lähes yhtä paheksuttavana kuin näytelmän Romeota, joka lausuukin Julian repliikit.

Ihmisiä, jotka vaihtavat rooliaan kesken kaiken tai poikkeavat hieman roolihenkilönsä repliikeistä, on aina ollut. Nykyajan melko suvaitsevaisessa ilmapiirissä sukupuoliroolistaan irtautuvia ei kuitenkaan pidetä kovin kummallisina. Useat julkisuuden henkilötkin ylittävät perinteisen roolijaon, kuten Suomen Euroviisukarsinnoissa pudonnut laulaja Crystal Snow, joka käyttää meikkiä naisten tavoin, vaikka mies onkin. Myös miespuolinen uutistenlukijamme on nähty tyttömäisen vaaleanpunaisessa paidassa.

Miten sitten rajataan sukupuoliroolien rajojen rikkomiset? Mihin asti meneminen on sallittua? Toistaiseksi ei ole vielä olemassa kultaista miehyden tai naiseuden käsikirjaa, joka kertoisi millainen tulee miehen tai naisen olla. On olemassa vain sukupolvelta toiselle periytyneet mielipiteet. Näitä mielipiteitä naisen ja miehen asemasta muutetaan, kun yritetään kehittyä sukupolvena. Onko kuitenkin edetty liian pitkälle, kun vaihdetaan sukupuolta leikkauksella?

Sensorin huomautus: *Sukupuolen korjausleikkaus on eri asia kuin sukupuoliroolien ylitys*

Jokainen ihminen on vastuussa omasta onnestaan ja sukupuolenvaihdosleikkauksen läpikäyneet perustelevat valintaansa sillä, etteivät he tunteneet yhteenkuuluvuutta kehonsa kanssa. Jos elämän onni on todella sukupuolesta kiinni, niin silloinhan sukupuolenvaihto on miltein velvoite. Jumalan lahjana saatu vartalo pysyy kuitenkin ihmisen sielun kotina koko elämän ja sielu kärsii, jos koti ei tunnu omalta.

Pieniä rajan ylityksiä sukupuoliroolien välillä tapahtuu jatkuvasti ja hiljalleen jotkut rajanvedot miesten ja naisten välillä alkavat katoamaan. Useat karskit rakennusmiehetkin ovat kehuneet naisia oiviksi timpureiksi, vaikka rakennusala on jo kaun ollut miesten valtaamaa aluetta. Outona ei myöskään pidetä painia harrastavaa tyttöä tai balettia tanssivaa poikaa.

Sen lisäksi, että sukupuoliroolien rajat muuttuvat epäselvemmiksi, on kahden perinteisen sukupuoliroolin rinnalle nousemassa kolmas. Tämän kolmannen roolin päänäyttelijöitä ovat homoseksuaalit. Homot, lesbot ja bi-seksuaalit ovat jo pitkään järkyttäneet sukupuolirooleja vaalivaa kansaa erilaisella elämäntyyllillään. Kaikkein järkyttävimmältä tuntuu se, etteivät nämä perinteistä poikkeavat tunnu häpeävän käyttäytymistään.

Kiinnostus homoseksuaaleja kohtaan on suurta myös perinteisiä roolijakoja kannattavien kohdalla ja moni uskaltanut vapaammin tutkiskelemaan itseään ja seksuaalisuuttaan. Ehkäpä sadan vuoden kuluttua isä ei nosta pojalleen meteliä, vaikka tämä kulkisi naisten vaatteissa ja meikit naamassa. Isä saattaisi tyytyä vain hymähtämään katsoessaan poikaa virkkuutyönsä takaa.

Opettaja antanut 35

1. sensori 20-25 *Pitäisi kirjoittaa miehen ja naisen sukupuoliroolien ylityksistä. Sukupuolen korjausleikkaus ei ole ROOLI, ei myöskään homous tai lesbous. Ei ole osannut rajata ta:n pääkäsitettä*
2. sensori 20 (-25) *Näin on. Tehtävän erittely on jäänyt tekemättä ja käsittely on yksipuolista*

Lopullinen pistemäärä 20

5. Mies ja virkkuukoukku (poika), pudotus 20 p

Eero on vasta valmistunut autonkorjaaja. Yläasteen loputtua amis ja autolinja olivat selviä valintoja, sillä Eerosta oli kasvamassa mies, ja autot on miesten juttu.

Nyt Eero on 19 ja menossa armeijaan, siellähän pojista tulee miehiä. Hän odottaa innokkaasti palvelustaan ja siihen valmistautuakseen hän on käynyt punttisalilla viimeiset kolme vuotta. Se auttaa kohottamaan kuntoa, ja mikä tärkeintä, se kiinnittää vastakkaisen sukupuolen huomion. Ainoa asia, joka Eeroa salilla ahdistaa, on Nico, tuttu ala-asteelta, joka tuntuu katselevan häntä ”sillä silmällä”.

Eero on elävä esimerkki äijästä, fauroksesta, joka kuolaa naisten perään, pitää autoa silmäteränään ja pelkää homoja kuollakseen. Virkkuukoukku on Eerolle yhtä vieras kuin suomen kieli ranskalaiselle, rätkikässä on hänen mielestään naisten hommaa.

Loppu

Helsingin Sanomien nettisivuilla on testi, jolla voi kokeilla kumpaa sukupuolta omat aivosi ovat. Harmikseni testi vahvisti asian, jota ystäväni ovat aina sanoneet minulle. Testin mukaan aivoni olivat 65-prosenttisesti naisen. Koen kuitenkin putoavani äijäily-akselin ulkopuolelle, sillä niin autojen huolto kuin kehon trimmaaminenkin (kuntosalilla tai mauneussalongissa) tuntuu itselle vieraalta, vaikka virkkuukoukkuun

voisin tarttuakin.

Opettaja antanut 50

Molemmat sensorit 30 pistettä

4. Mies ja virkkuukoukku – uskomatonta! (tyttö) pudonnut 55:stä 35:een

Opettaja 55, sensorit 35

Miksi pakina, fokus on hiukan vinossa. Kirjoittaa enemmänkin sukupuolista ja niiden eroista kuin sukupuoliroolien ylityksistä. 35

Toinen sensori:

Vahvistaa itse vanhoja stereotyyppioita ja keksii vielä vähän uusiakin, jotta pääsisi niitä vastaan hyökkäämään. Tyylilyy kuitenkin sen verran varmaa ja kielenkäyttökin kyllä virheetöntä, ettei 35 ole liikaa 35-40

5. (vain numero, ei otsikkoa, opettajan merkintä marginaalissa punakynällä

Otsikkoa ei löydy edes konseptista)

Astut ulos työpaikkasi ovesta ja kävelet autollesi. Sisällä autossa kuljettajan paikalla sinua odottaa kyborgi. Kyskystä kyborgi ajaa sinut kotipihallesi. Kotona huomaat, ettei jääkaapissa ole yhtään ruokaa. Annat kyborgille ostoslistan ja kerrot _ mitä haluat syödä. Kyborgi käy kaupassa ja valmistaa aterian, löhöillessäsi sohvalla katsellen televisiota. Käsket kyborgia siivoamaan keittiön, samalla kun televisiossa hehkutetaan _ kuinka kyborgeista koostunut rauhanturvajoukko selvitti mallikkaasti uudet Lähi-idässä syntyneet levottomuudet. Olisiko tämä vuosien päässä hämmäyttävää tulevaisuutta? Vai yrittääkö vuosien päästä sisukas joukko ihmiskunnan viimeisiä jälkeläisiä taistella koko maapallon vallanneita kyborgeja vastaan?

Ihmiskunnan kehittyminen tähän päivään asti on ollut huimaa_ ja olemme huomanneet, ettei se ole hidastunut oleellisesti. Varsinkin tekniikan ja teknologian saralla on luotu paljon uusia tehokkaampia laitteita sekä koneita ja uusia kehitellään jatkuvasti. Vanhoista roboteista kehitetään koko ajan enemmän ihmisen kaltaisia kuten hermoimpulsseilla ohjattavat robottikädet antavat ymmärtää. Myöhemmin tulevaisuudessa onkin odotettavaa, että teknologian ja tekniikan kehittymisen myötä annetuiden puitteiden ansiosta tullaan luomaan ihmisen ja koneen yhdistelmä, kyborgi. Kyborgin toimivuuden ja mullistuksellisuuden kannalta olennaista on se, pystytäänkö ihmismieli ja ajattelu siirtämään koneeseen ja kuinka pitkälle sitä pystytään kehittämään. Jos kyborgi saataisiin toimimaan ja ajattelemaan kuin ihminen, sen käyttöönotosta koituisi ihmiskunnalle uhkia ja hyötyjä. Tähän vaikuttaa se, missä suhteessa kyborgin valmistaminen tapahtuisi. Kyborgien valmistaminen liukuhihnalta aiheuttaisi uhkia, kun taas järkevää, hillittyä kehittäminen ja tuottaminen saisi aikaan hyviä tuloksia.

Kyborgien kehittämisessä ja käyttöön_ otossa saattaa piileä ratkaisu kehitysmaiden ongelmien ratkaisussa. Jos kyborgit saadaan kehitellyksi hyvinkin ihmismäiseksi_ Niiden käyttöön_ otto kehitysmaissa kasvattaisi kehitysmaiden teollistumista ja auttaisi selvittämään maiden epävakaita oloja. Sotien ja levottomuuksien vähentäminen tai_ jopa lopettaminen voisi kyborgij_ avulla onnistua.

Ihmisellä ja varsinkin teollisuusmailla on valtava tarve kehittyä jatkuvasti. Ihminen kehittää koko ajan elämänsä helpommaksi ja helpommaksi_ ja juuri tekniikan ja teknologian kautta tämä onnistuu. Uusien kehityksien myötä tavallinen ihminen pystyy tekemään normaalit arkiset asiat koko ajan.

Opettaja ja sensori 10 pistettä

Sensori on lyijykynällä merkinnyt 15 pistettä mutta pyyhkinyt sen pois.

Opettaja 50 pistettä, 1. sensori 50 ja 2. sensori 45 pistettä (lopullinen pistemäärä 45)

4. Mies ja virkkuukoukku – uskomatonta!

Matkustaessani muutama kuukausi sitten junalla Tampereelta Helsinkiin sain vierustoverikseni muodikkaasti pukeutuneen, mp3-soittimellaan musiikkia kuuntelevan teinipojan – joka virkkasi pipoa. Vaikka periaatteessa inhoan perinteisiä sukupuolirooleja ja ihailen pojan hyödyllistä ajanviettotapaa, en voinut olla tuijottamatta. Näin lienee myös laajemmin yhteiskunnassa: aitoon tasa-arvoon ja suvaitsevuuteen tarvitaan paitsi hyväksyntää, myös tottumusta.

Paljolti tasa-arvoon on totuttukin; onhan sukupuolirooleja viimeisten sadan vuoden aikana ylitetty yhtenä. Vielä 1900-luvun alkupuolella työssäkäyvä äiti oli kauhistus – nykyään äidit työskentelevät melkein siinä missä isätkin. Tytöt pärjäävät sekä jääkiekkokaukalossa että putkimieskoulutuksessa. Naiset ovat pukeneet housut päälleen, niin sananmukaisesti kuin vertauskuvallisestikin. Sen sijaan miehillä ei vielä näy hameita.

Miestä on perinteisesti pidetty naista korkeamman ja miehisiä harrastuksia arvostettu. Siksi naisen on helpompi ottaa miehekäs rooli kuin miehen naisellinen: nainen osoittaa sillä olevansa yhtä pystyvä kuin mies, kun taas mies alentaa arvoaan. Niinpä jalkapalloileva tyttö tai naispuolinen sähköasentaja on yhä tavallisempi näky kuin virkkaava poika tai miespuolinen lastentarhanopettaja.

Toisin sanoen miehiä ihannoidaan yhä; miehuus on vain muuttunut biologisesta sosiaalisesti ominaisuudeksi. Sekä naiset että miehet voivat päteä tekemällä perinteisesti miehiksi miellettyjä asioita. Niinpä nyky-yhteiskunta ei ole tasa-arvoinen. Todellista tasa-arvoa on vasta se, että sekä mies että nainen voi valita niin harrastuksensa kuin ammattinsakin omien taipumustensa ja mieltymystensä mukaan ilman yhteiskunnan painostusta.

Sukupuoliroolien raja-aidat on rakennettu tuhansien vuosien kuluessa, eikä niitä siksi ole helppo kaataa. Ne sortuvat kuitenkin lopulta, jos tarpeeksi moni uskaltaa kiivetä niiden yli. Siksi tasa-arvo kaipaakin nyt miespuolisia esitaistelijoita: koti-isiä, balettianssijoita ja sairaanhoitajia. Asettamalla itsensä alttiiksi pilkalle he edistävät kaikkien ihmisten oikeuksia.

Minun on siis syytä olla kiitollinen nuorukaiselle, jonka virkkaamista junassa oudoksuin; hänen ansiostaan maailma on jonain päivänä tasa-arvoisempi. Ehkä jo seuraavalle sukupolvelle mies ja virkkuukoukku ovat yhtä luonteva pari kuin nainen ja vasara nykyään.

Sensorien merkinnät

- *sukupuolirooli ja tasa-arvo ovat kirjoittajalle sama asia*
- + *letkeä tyyli*
- *sisältö ei yllä 60 pisteeseen*
- *ei täysin fokusoidu tehtävänantoon*
- *jää jotenkin kuvailevaksi - -> pakina?*
- *50 p edellyttää esim. ajattelun kehittyneisyyttä ym. - -> vakuuttaako tämä teksti (Sisältö on varsin tavanomainen)*

Pudonnut 10 pistettä

4. Mies ja virkkuukoukku – uskomatonta! (poika)

Miesten ja naisten toiminnan määrittävät sukupuoliroolit ovat olleet kuin kaulapanta kahlitsemassa ihmisten käyttäytymistä koko tunnetun historian ajan. Tavat ovat luonnollisesti vaihdelleet muodin mukana koko ajan, mutta vasta nyt, kaksituhatta-luvun alussa, tämä kaulapanta alkaisi vaikuttaa löystyvän lopullisesti. Vielä ennen Maailmansotia tiedettiin, missä se kuuluu ”naisen paikka” olikaan.

Ehkä sodat olivatkin se käännekohta, joka sysäsi tasa-arvoisuuden kehittymisen kunnolliseen vauhtiin. Kun miehet taistelivat ympäri maailmaa, naiset joutuivat tekemään kaikki yhteiskunnan työt. Näin huomattiin pellon kyntämisen onnistuvan hameväeltä siinä, missä miehiltäkin. Tämä pakotettu

sukupuolien välisten rajojen ylitys ei varmasti ollut maailman ensimmäinen, mutta se oli suuri mittakaavaltaan ja aloitti siksi hitaan, mutta varman ”lumipalloilmiön”.

Hiljalleen sukupuoliroolit pehmenivät [ja naisia ei](#) katsottu pahalla tekemässä miehisiä asioita. Naisia on ollut kaikissa työtehtävissä jo melko kauan, mutta vapaa-ajan toiminnassa on yhä tiettyä varautuneisuutta. Sohvilla laiskotteleva, formuloista ja oluesta nauttiva nainen on yhä yhtä harvinainen kuin koruompelua harrastava mies. Tietokoneita ja muuta elektroniikkaa ovat myös perinteisesti käyttäneet vain miehet, mutta tämäkin käsitys on muuttumassa. Paraikaa yksi maailman johtavista tietokonetta ammatikseen pelaavista ihmisistä on nainen.

Kaikesta naisten osoittamasta avarakatseisuudesta huolimatta miehet eivät ole pystyneet samanlaiseen kehitykseen sukupuolien välisten rajojen ylittämisessä. Mielessä on yhä stereotypinen kuva miehisestä miehestä, joka ei mitään ”akkojen” hommia harrasta. Eniten miesten sukupuolirooleja pitää koossa julma laumakäyttäytyminen kaveriporukoissa. Naisellisesti käyttäytyvä tai pukeutuva leimataan helposti homoseksuaaliksi, [tai pilkataan muuten](#). Vielä moneen vuosikymmeneen tai –sataan mies ei tule astelemaan kaveriensa luokse kehaisemaan, että ”aloitinpas tässä eilen baletin”, toisin kuin esimerkiksi taistelulajit, jotka ovat ”hyväksytyjä”.

Moni mies silti harrastaa balettia ja sukupuoliroolit ylittyvätkin miestenkin suunnalta jatkuvasti, vaikka se tapahtuukin usein huomaamattomasti ja sivussa. Kari Hotakainen esittää romaanissaan ”Juoksuhaudantie” uudenlaisen luokittelun tietyille miestyypille: ”kotirintamamies” on sukupuolijaon melko vahvasti ylittävä mies. Hän ottaa perheessä perinteisen naisen roolin ja huolehtii lapsista koko päivän, siivoaa talon ja tekee muut kotitaloustyöt. ”Kotirintamamies” myös laittaa erinomaista ruokaa, joka on juuri valmista, kun miehen vaimo tulee kotiin. Tällaiset miehet eivät ole ennenkuulumattomia tapauksia, vaan uskallan väittää ”kotirintamamiehiä” olevan useammassa perheessä, [kuin mitä](#) ennennäkemältä vaikuttaisi. Sukupuoliroolit siis murtuvat sisältä päin kaikessa rauhassa, eikä minään ilosanomaa julistavana miesten paraatina.

Ihmisten asenteiden muuttuminen on silmännähtävää: nykyään sekä miehet, että naiset voivat pukeutua hyvin rajoja rikkovasti. Paitsi ylivedetyt ”mies pukeutuu naiseksi” –asut, myös arjen vaatetus voi rikkoa perinteistä sukupuolijakoa. Ei ole erikoista nähdä naista suorien housujen ja kravatin kanssa, tai miestä kirjavassa naismaisessa asussa. Perinteisesti meikkaustuotteet ovat olleet ainoastaan naisten käytössä, mutta esiintymisalan lisäksi osa miehistäkään ei voi vastustaa parempaa ulkonäköä, jonka meikkaus suo.

Miehen ja naisen väliset sukupuoliroolit syntyivät kaukana menneisyydessä, kun miehen luonnollisesti vahva rakenne suosi fyysistä työtä ja nainen jäi hoivaamaan jälkeläisiä. Nykyään ruumiinvoimat eivät ole niin suuressa asemassa; siksi sukupuolirooleja ylitetään jatkuvasti, mutta perinteinen jako on juurtunut yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Nykyään ainoa käytännön ero on ikuinen taistelu vessanpöntön istuinosan asennosta. Koska sukupuolirooleja ei pidä yllä mikään muu syy, kuin niiden jo olemassa olo, on välttämätöntä, että nämä muurit tulevat kaatumaan pois.

Sukupuolirajojen häviäminen on siis jo alkanut ja rooleja ylitetään koko ajan puolin ja toisin. Vaikka mies virkkuukoukun kanssa on yhä uskomatonta, naiset voivat olla miehekkäistä ja miehet naisellisia, hyväksytysti. Se on jo arkipäivää ja luultavasti tulevaisuudessa sukupuoliroolien kaulapanta lipsahtaa kokonaan pois antaen ihmisten tehdä haluamansa ja olla [sellainen kuin haluaa](#), sukupuoleen katsomatta.

Opettaja 50

Sensori 35-40 *Melko tavanomainen, ei mitenkään mullistava, mutta aloituksen ja lopetuksen kytkeminen yhteen kaulapanta-metaforalla ihan näppärä*

Toinen sensori merkinnyt pisteiksi 40 (suluissa 35)

Esimerkkejä pysyneistä

Myös yksimielisyyttä on, enemmän kuin erimielisyyttä, sillä onhan enemmistö opettajan esittämistä pistemääristä pysynyt kuitenkin ennallaan.

Opettaja ja sensori 60 pistettä

3. Verkkovallan kahvassa

Suomi on maailman kärkimaita sekä tietokoneiden että internetyhteyksien määrällä mitattuna suhteessa väkilukuun. Meset, chatit, blogit ja foorumit ovat nuorison kielenkäytössä jo arkipäivää, mutta nykyisin eläkkeellä olevat isoäiditkin ”googlettavat” sujuvasti neuleohjeita ja pitävät yhteyttä ystäviinsä sähköpostin välityksellä. Suomalaiset ovat toden teolla ottaneet virtuaalimaailman omakseen. Internet ei kuitenkaan ole vain keskenkasvuisten kuvitteellinen pomppulinna tai eläkepäivistä nauttivien virtuaalinen huvipuisto, vaan bittiviidakosta on tullut vakavasti otettava vallankäytön kanava, jossa pätevät viidakon lait: nopeat syövät hitaat ja vahvat nujertavat heikot.

Sanotaan, ettei politiikka kiinnosta nyky-suomalaisia, mutta se ei tarkoita, että heidän innostuksensa vaikuttamista kohtaan olisi laantunut. Nettiadresseja julkaiseva internetsivusto saa vuosittain satoja tuhansia nimiä vetoamuksiinsa, joiden aiheet voivat koskettaa mitä tahansa teemaa yöjunayhteyksien palauttamisesta Muumi-limonadipullon muotoiluun, Facebook-tyyppiset ihmisten väliseen kommunikaatioon nojaavat internetsivustot keräävät jatkuvasti lisää rekisteröityneitä listoilleen ja keskustelupalstat pursuavat kiihkeitä väittelyitä, vankkoja mielipiteitä ja muutosehdotuksia. Yhdentynyt poliittinen kenttä, jossa puolue toisensa jälkeen toistaa samat idealistiset tavoitteet ja usein tyhjiksi osoittautuvat lupaukset, ei houkuttele kansaa raahautumaan vaaliurnille. Sen sijaan suomalaiset linnoittautuvat sylimikrojensa ääreen tuoden äänensä kuuluviin pitkin laajakaistaa.

Internetin käytöllä vaikuttamisen välineenä on kieltämättä vankka etulyöntiasema moniin kilpaileviin vaikuttamisen keinoihin nähden. Ensinnäkin internetissä ilmaistu mielipide saa teoriassa valtavan yleisön — se voi tavoittaa koko Suomen, parhaimmillaan koko planeetan asukkaat. Verrattuna perinteiseen sanomatai aikakauslehden palstalle kynäilemiseen verkkoviestintä mahdollistaa nopean vuorovaikutuksen, sillä kommentit tai vastineet internetissä julkaistuihin teksteihin saa esille silmän räpäyksessä.

Internet yhdistää yksilökeskeisen kulttuurin erakoittamat suomalaiset ja toimii itse asiassa hyvinkin tasa-arvoisena vaikutuskanavana. Perinteisissä, painetuissa medioissa julkaistavat mielipidetekstit saavat lisäpontta kirjoittajan nimen alle luetelluista titteleistä, eikä tavallisen Tiina Työttömän esittämiä ajatuksia oteta välttämättä kovinkaan vakavasti. Televisioonkin mielipiteitään julistamaan pääsee sangen harva eikä yhteisessä päätöksenteossa yksittäisen ihmisen ääni useinkaan tule kuuluviin. Sen sijaan internetissä kuka tahansa voi herättää kiivaan keskustelun tai perustaa tuhansia ihmisiä tavoittavat kotisivut, eikä verkkovaikuttajan tarvitse edes esiintyä omalla nimellään.

Toisaalta internetistä on muodostumassa potentiaalisen rahan ja vallan vainuavien bisneshaiden ja vallanpitäjien taistelutanner, jossa soditaan kansalaisten huomiosta ja lompakon sisällöstä. Esimerkiksi sähköiset ja painetut mediat, yhdistykset ja puolueet ovat omalla tavallaan hierarkkisesti järjestäytyneitä tahoja, joissa on käytössä enemmän tai vähemmän asiantuntijuuteen perustuva vallanjako, mutta verkossa valtaa saa olemalla kiinnostava. Tunnettuus internetissä on riippuvainen sivuston kävijämäärästä, sillä hakukoneet listaavat eniten vierailleet internetsivut hakutulosten luettelon alkupäähän. Ennen mainostavat tahot kykenivät helposti saavuttamaan kohderyhmänsä yksinkertaisesti ostamalla mainostilaa lehdistä tai mainosaikaa televisiosta, mutta nyt kansan huomion siirtyessä verkkoon nettitrendien nopeatempoiset muutokset pakottavat vaikuttajat metsästäämään herkeämättä suosittuja sivustoja.

Tavallisen Suomen kansan ja liike-elämän lisäksi myös yhteiskunnan valtapiramidin huipulle havittelevat ovat huomanneet internetin mahdin. Eri tahoille pirstaloituva televisio ei enää ole koko kansan katseet ja korvat tavoittava media, puhumattakaan vanhanaikaisuuden lumon saaneesta radiosta. Moni kansanedustajaehdokas maksaa mieluummin osaavalle asiantuntijalle tyylikkäiden nettisivujen suunnittelusta, avaa suosituille palvelimelle oman verkkopäiväkirjan eli blogin ja osallistuu keskusteluun poliittisilla foorumeilla kuin seisoo päivät pitkät sateisella torilla soppakauha ja mainoslehtiset kädessään. Ilmiö on jopa saanut oman terminsä, ”blogivaalit”.

Yhdistystoiminta, omin käsin laadittu valitus kunnanvaltuustolle tai puhelinsoitto omasta maakunnasta lähtöisin olevalle ministerille on monen mielestä liian näkymätön ja tehoton keino yritykselle vaikuttaa itselle tärkeisiin teemoihin. Joukossa on valtaa, ja missäpä muualla massojen huomion saa yhtä tehokkaasti kiinnitettyä kuin internetissä. Pienimuotoisina nettiliikkeinä aloittaneet aatteet ovat kehua herättäessään saaneet julkisuutta melko massiivisessa mittakaavassa. Esimerkiksi tekijänoikeuslakia kritisoivat Piraattipuolueen sivut sekä lapsipornon sensurointia vastustava internetjulkaisu ovat synnyttäneet mielenosoituksia ja saaneet valtakunnallista huomiota osakseen muun muassa television uutislähetysten avustuksella. Paikalliset mielenosoitukset ja lakot saavat uutta ulottuvuutta vaikuttavuuteensa, kun internet, televisio ja muut mediat tuovat ne koko kansan silmien eteen.

Suomalaisten mielenlaatu taitaa olla pohjimmiltaan syy siihen, miksi mieluummin marmatamme naapurin liian äänekkästä ruohonleikkurista keskustelupalstalla kuin sanomme harmin aiheemme naapurille henkilökohtaisesti ja miksi mieluummin arvostelemme kärkeästi kansanedustajan toimia kuin vaivaudumme äänestämään tai ryhdymme itse ehdokkaiksi. Internet on miltei täydellinen väline juroille ja ujoille suomalaisille, jotka eivät halua esittää kielteistä palautetta toiselle ihmiselle kasvokkain. Olemme usein arkoja ilmaisemaan mielipiteemme ja seisomaan niiden takana, mutta verkossa ajatuksensa voi tuoda esille vaikkapa nimettömänä ilman leimaamisen pelkoa.

Teknologian kehitys on tuonut mukanaan myös ikäviä asioita; moni on huolestunut tietoturvastaan, verkkoa voidaan käyttää myös rikollisten tarkoituksien ajamiseen ja internetissäkin voidaan syrjiä ja kiusata. Internet kuitenkin antaa tavalliselle suomalaiselle rajattomat vaikutusmahdollisuudet — vieläpä kotisohvalta käsin. Luontoharrastaja voi ajaa lähisuon suojeluprojektia ympäristöjärjestön internetsivujen kautta, lukutoukka voi vedota kotisivuillaan kirjaston tarjonnan laajentamiseksi ja lukiolainen voi kirjoittaa ehdotuksen oppilaitoksensa sivuston keskustelupalstalle äidinkielen kertauskurssin järjestämisestä. Ja mikä parasta: kaikki ajatukset mahtuvat saman verkon alle.

Opettaja ja sensori 15 pistettä

5. Ihmisen ruumiin osien korvaaminen (poika)

Nykyään tekniikka on todella hienoa ja ihmeellistä. On mielenkiintoista lukea eri tiedelehdistä tieteen uusimmista saavutuksista ja kehityksestä. Luulisi, että edes mielikuvitus olisi tieteen kehityksen rajana, mutta kyborgeista kuultuani, en olisi siitä niin varma. Ihmisen ja koneen yhdistäminen kuulostaa yhtä mahdottomalta kuin poliitikko, joka pitää lupauksensa.

Vanhoissa tieteiskirjoissa ja elokuvissa on välillä ihmisiä, joiden ruumiinosia on korvattu koneilla — esimerkiksi kätensä menettänyt henkilö on saanut robottikädet. Nykyajan tekniikalla näistä kirjojen ja elokuvien hahmoista pystytään tekemään todellisia. Luin eräästä tiedelehdestä projektista, jossa kehitettiin sokealle miehelle elektroninen silmä. Silmä oli oikeestaan kamera, jonka avulla mies taas näki ympäristönsä. Minusta on hienoa, että ihmisille annetaan tämän kaltaisia uusia mahdollisuuksia.

Tekniikka kehittyy nykyään hurjaa vauhtia — ja myöhemmin tulevaisuudessa kyborgit voivatkin olla jo arkipäivää. Tulevaisuuden kyborgeja voisi olla vaikka päähän kiinnitettävä siru, jonka avulla voitaisiin ohjata langattomasti jotain laitetta tai sisäelimiä korvaavia elektronisia laitteita, jotta alkoholistinkaan ei tarvitsisi murehtia maksansa puolesta, joi hän sitten enemmän tai vähemmän kuin cadillac tunnissa.

Ihmisen ja koneen yhdistäminen on kuitenkin nykyisellä osaamisella erittäin vaikea toimenpide, jossa vaarannetaan operoitavan henkilön henki. Myös henkilön selviytyminen operaation jälkeen on kyseenalaista. Miten kyborgeille käy — jos koneeseen tulee oikosulku?

Päätelmät ja pohdinta

Äidinkielen kokeen uudistumista odotettiin monia vuosia. Kaksiosainen tekstitaitokoe ja esseekoe ovat herättäneet sekä tyytyväisyyttä että epäilyä niiden mielekkyydestä. Opettajien työmäärä on nelinkertainen, kun jokainen teksti on arvioitava omana kokonaisuutenaan. Otan esiin seuraavassa jatkuvasti pohdittavina olleet äidinkielen yo-kokeen vahvuudet ja heikkoudet.

Kaksipäiväisyys

Äidinkielen kokeen kompensoitumattomuus on tuottanut paineita, jota lievitti se, että koe tuli kaksipäiväiseksi ja kokeita oli kaksi kertaa, joista toisen kerran parempi suoritus valittiin lopulliseksi arvosanaksi. Nyt kokeita on kaksi, mutta niistä lasketaan painotettu keskiarvo. Molemmat vaikuttavat lopputulokseen. Kaksipäiväisyyden katsotaan tuovan oppiaineelle statusta. Osa äidinkielen ja kirjallisuuden opettajista pitää kaksipäiväisyyttä rasituksena. Sen katsotaan vain lisäävän työmäärää.

Päätökoe — kypsyyskoe

Nykyinen koe on sekä päätökoe että kypsyyskoe. Siinä on tehtäviä, joita ei välttämättä ole harjoiteltu koulussa. Kevään 2009 esseekokeen aiheena oli ”Miksi Lähi-itään ei saada rauhaa?” ja kevään 2010 aiheena ”Mitä sähkö on?”. Toinen on historiaan kuuluva aihe ja toinen fysiikkaan. Kummassakaan äidinkielen opettajan ei voida katsoa olevan paras asiantuntija. Aiheet eivät kuulu hänelle. Tässä vastakohtaisuus lähenee kysymystä reaalikoemaisuudesta.

Reaalikoemaisuus

Aineiden aiheina oli kauan tietyn typologian mukaiset tehtävät. Aluksi oli uskonnollinen aihe, sen jälkeen luonnontieteellisiä, psykologisia ja lopuksi urheiluun ja vapaa-aikaan liittyviä tehtäviä. Lopussa on vapaa aihe. Muissa tehtävissä edellytettiin asia-aineen omaista kirjoittamista, vain viimeisessä vapaassa aiheessa oli lupa kirjoittaa taiteellisesti.

Tyypillinen ylioppilasaine on mahdollisimman asiallinen, jopa puiseva. Psykologisissa aiheissa on kirjoitettu lähes suoraan psykologian oppikirjasta. Reaalikokeen on katsottu tukevan äidinkielen koetta ja sen on toivottu olevan ennen sitä.

Oman oppiaineen sisällöt

Kokeen kehittämissä tekstitaidon kokeesta toivottiin erityisesti lukuharrastusta tukevaa. Siitä toivottiin kirjallisuuskoetta vastapainona kielikokeeksi painottuneelle asia-aineelle. Näin ei tapahtunut. Lukuharrastuksen määrä on edelleen vähentynyt ja koulussa yhteisesti luettujen kirjojen osuus vähentynyt lähes puoleen entiseen lukioon verrattuna (Rikama 2004). Lukiossa suositeltavaa yhteisesti luettujen kirjojen kaanonista ei ole otettu käyttöön lukion opetussuunnitelmaan (Sarmavuori 2007, 2010). Päätökoe ei edistä kirjallisuuden lukemista. Siinä voidaan edelleen jättää valitsematta kirjallisuutta koskeva osuus.

Kirjallisuutta käsitteleviä aiheita on esseekokeessa runoista ja novelleista. Perinteinen novellianalyysi on tehtävänantona saattanut suuntautua novellikohtaisesti siinä käsiteltyyn ilmiöön, esim. keväällä 2009 ”Pohdi todellisuuden ja mielikuvituksen suhdetta Joni Skiftesvikin novellissa *Musta lokki*”. Perinteisen novellianalyysin, tyyppiä ”analysoi ja tulkitse” tai ”tarkastele”, voisi kuitenkin toivoa saavan myös vakiintuneen aseman kokeessa. Se sopii sekä esseekokeeseen että tekstitaidon kokeeseen. Novellin ja proosatekstin (romaanin ja näytelmän) voisi toivoa saavan myös vakiintuneen paikan. Silloin oppiaineen omat sisällöt (kirjallisuus) voisivat saada niille kuuluvaa osuutta, jonka nyt ovat vallanneet

muut reaaliaineet.

Lyriikka on hieman vallannut asemaa, sillä kokeessa on usein runoja (niitä on lyhyiden vuoksi helppo ottaa kokeeseen). Tehtävänantoa voidaan pitää suvaitsevana, kun yleensä kokelaan on annettu kirjoittaa joko vain yhdestä runosta tai useammasta. Runoanalyysin teko koetaan kuitenkin enemmän vaikeaksi kuin helpoksi. Sitä ei kovinkaan paljon harjoitella, joten harvat uskaltavat sen pariin. Sille soisi kuitenkin asemaa, jonka voisi toivoa saavan tutkimuksellistakin tukea.

Kolumnien suurta ja lisääntyvää määrää voi hieman ihmetellä. Niiden tilalle voisi toivoa enemmän klassikkokirjallisuuden tekstejä — silloin päättökoe tukisi enemmän opettajan työtä ja hänen pyrkimyksiään nähdä klassikoiden pysyvää arvoa.

Arviointiongelmat

Esseekokeiden arviointi on ollut suurin ongelma ja tuottanut kautta koko historiansa eniten ristiriitoja. Opettajien ahdistus on purkautunut joka vuosi moitteina arvosanojen putoamisesta. Tekstitaitokoe osoittautui tässä objektiivisemmaksi kuin esseekoe. Syynä lienee tekstitalokokeen pienempi asteikko 0—6. Se tuottaa vähemmän pistemäärien pudotuksia kuin esseekoe, jonka pistemäärät vaihtelevat 0—60. Esseekokeen pisteityksen muuttaminen samaksi (0—6) voisi estää suuria putoamisia, jotka opettajat ja oppilaat kokevat epäoikeudenmukaisiksi. Kokeet voisivat olla sosiaaliturvatunnuksin merkittyinä, jolloin oppilaan nimi ja sukupuoli jäisivät pois sensorin papereista. Oppilaan nimen ja koulun on epäilty voivan vaikuttaa sensorin pisteitykseen. Tällä tavoin koe tulisi ehdottomasti objektiivisesti arvioiduksi.

Tekstitaitokokeen kehittäminen

Tekstitaitokoe vaikuttaa hieman väkinäiseltä, kun sitä vertaa esseekokeeseen. Tekstitaitokokeessa oli 2008 vain kahdeksan sivua, esseekokeessa kaksi kertaa enemmän eli 16 sivua. Tekstitaitokokeen tehtäviä on vain viisi. Niitä voisi kenties olla enemmän, jolloin oppilailla olisi enemmän valinnanvaraa. Pitäisikö vaihtoehtoihin vakiintua tiettyjen sisältöjen tai tehtävätyyppien mukaisia tehtäviä? Olisivatko oppiaineen sisällöt enemmän edustettuina? Silloin tehtävissä pitäisi olla paitsi asiatekstejä myös tai vain kaunokirjallisia tekstejä. Jos koe voisi kehittyä enemmän kirjallisuuden kokeeksi, siinä voisi olla romaani-, novelli-, näytelmä- ja runotekstiä /-ejä.

Tekstitaitokokeen tehtävän tai tehtäviä voisi yhdistää esseekokeeseen, jos kokeesta tulisi yksipäiväinen. Pisteitys saisi muuttua pienempiasteikolliseksi eli 0—6-portaiseksi, jolloin 1 = a, 2 = b, 3 = c, 4 = m, 5 = e ja 6 = l. Jos tekstitalokoe tulisi yksinomaiseksi, se edustaisi miniesseetä. Siinä voisi olla kaunokirjallinen tehtävä ja asiatekstitehtävä, jos miniesseitä vaadittaisiin useampia. Toisaalta voisi toivoa, että kokeesta tulisi yhä enemmän päättökoe. Silloin kirjallisuus (ainakin kaunokirjallisuus, mahdollisesti myös tietokirjallisuus, ehkä mediateksti) kuuluisivat kokeen sisältöihin.

Miten kokeesta voisi tulla yliopistojen pääsykokeita palveleva, lienee toistaiseksi täysin avoin kysymys.

Lopuksi

Äidinkielen opetustieteen kannalta koetta ei voi kehittää ilman tutkimusta. On vahinko, että äidinkielen ja kirjallisuuden opettajat ovat niin uppoutuneita käytännön työhönsä, että he eivät näe, että tutkimusta tarvittaisiin. Tutkijakoulut eivät myöskään ole olleet kiinnostuneita alan tutkimuksen ja sen puutteen nostamiseksi esiin. Päättökokeen pitäisi olla jatkuvan kehittämisen kohteena, siksi tutkimuksen tekoa pitäisi kaikin tavoin tukea.

Toivottavasti tulevaisuudessa alan tutkijoita ilmaantuu. Äidinkielen opetustieteen kannalta yo-

kokeesta tarvittaisiin tutkimuksia ja väitöskirjoja ainakin seuraavista aiheista:

Äidinkielen ylioppilaskokeen runotehtävät / runoanalyysi

Novellianalyysi ylioppilaskokeessa

Kirjan käsittely / esittely esseetehtävänä

Tekstitaitokokeen tehtävänannot

Esseekokeen tehtävänannot

Kolumnin käyttö ylioppilaskokeen tehtävänä

Ylioppilaskokeen mediatehtävät

Ylioppilaskokeen asiantuntija-artikkelit

Abiturienttien argumentointi

Yo-tekstit genrenä. Mitä genreä teksteissä edellytetään?

Lähteet

Arkistomappi 2008. Ylioppilastutkintolautakunta.

Helttunen, Anne & Julin, Anita. 2008. Kiittäen hyväksytyt. Äidinkielen ylioppilaskokeen historiaa ja nykypäivää. ÄOL:n vuosikirja 2008.

Koskela, Lasse. 2000. Lukutaitoa jäljittämässä. Raportti uudentyyppisen äidinkielenkokeen kokeilusta kahdeksassatoista suomenkielisessä lukiossa. Ylioppilastutkintolautakunta.

Rikama, Juha. 2004. Lukion kirjallisuudenopetus 1900-luvun jälkipuoliskon Suomessa opettajien arviointien valossa. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 984.

Ruoppila, Veikko, Turunen, Aimo, Kaukonen, Väinö & Lyly, Pentti. 1968. Ylioppilaskokeista ja niiden arvosteluperusteista. Kevään 1967 aineiden tarkastelua. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Tietolipas 53.

Sarmavuori, Katri 2007. Miten opetan ja tutkin äidinkieltä ja kirjallisuutta? Äidinkielen opetustieteen perusteet. Helsinki: BTJ Kustannus Oy.

Sarmavuori, Katri. 2010. Opi ja ohjaa kirjoittamista. Helsinki: BTJ Kustannus.

Vuorio-Lehti, Minna. 2006. Valkolakin viesti. Ylioppilaskeskustelu Suomessa toisen maailmansodan jälkeen. Turun yliopiston julkaisuja. Sarja C. Osa 253.

Ylioppilastutkinto 200. Tilastoja ylioppilastutkinnosta. Toimittanut Alex Hellsten. Ylioppilastutkintolautakunta.

Ylioppilastutkintolautakunta.

<http://www.ylioppilastutkinto.fi/fi/ylioppilastutkinto/uudyot>)

KEVÄÄN 1967 AINEIDEN TARKASTELUA (Ruoppila ja muut 1968, s. 67—88)

Opettaja antoi arvosanan 9-, neljä sensoria i:n

Miksi Jeesus ristiinnaulittiin?

Ihmiskunnan yllä ovat pelot aina levänneet Demokleen miekkana. Ihmiset elävät kahden vaaran välissä. Ei tarvitse mennä kovinkaan ylös, kun ilmakehä loppuu ja voidaan vain aavistaa pelottava tyhjiys, yksinäisyys ja kuolema. Muutaman kilometrin syvyydessä jalkojemme alla kuumuus käy sietämättömäksi. Tila, jossa elämme, on hyvin pieni, mutta suuren osan siitäkin ovat aina täyttäneet ja täyttävät pelot. Ihmiset ovat usein pelokkaina epäilleet, ettei Jumala näekään, kun sodat nielevät miljoonia uhreja. Tänään saamme pelätä hetkeä, jolloin ydinaseet riistäytyvät valjaistaan ja muuttuvat orjista isänniksi, pelinappuloista pelaajiksi. Suurin pelko on kuitenkin aina ollut (ja on edelleenkin) pelko ihmisen itsensä henkilökohtaisesta kohtalosta. Olemmehan karkotetut paratiisista, ja monien mielestä se merkitsee karkotusta myös Jumalasta. On tultava itse toimeen. Vallalla on jonkinlainen pelastautukoon-ken-voi-oppi. Tämän Jumala on osoittanut vääräksi opiksi, sillä Jeesuksen ristiinnaulitseminen toi Raamattuun yhden sanan, joka on kuin ilosanoman tiivistelmä. Se sana on ”kuitenkin”. Tuo partikkeli hävittää turhat pelot, sillä kaikesta huolimatta jokaisella on kuitenkin paikka taivaassa. Olemmepa miten mahdottomia tahansa omasta mielestämme, niin kuitenkin Jumala on juuri meitä varten olemassa ja juuri meitä varten antanut Jeesuksen. Tuntuupa elämä meistä joskus kuinka mahdottomalta tahansa, se ei kuitenkaan tee tyhjäksi mahdollisuuksiamme selviytyä maaliin voittajana. Tämän kaiken on ristiinnaulittu todistanut.

Alkuseurakunnan aikoinakin rehoitti epäjumalan palvelus jatkuen sitkeästi muodossa tai toisessa nykyaikaan asti. Ihminen loi koneen orjakseen, mutta kohottikin sen kultaiseksi vasikakseen. Kiire on hänen epäjumalan palvelustaan. Ihmiset ja kansat - ihmisyys - lähättävät kiireen ikeen alla ja juoksevat kehityksen käskyläisenä. Tämä johtaa usein irtautumiseen Jumalasta. Ihmisen saattaa olla vaikeata selviytyä sotkeuduttuaan vallan ja synnin verkkoon. Koneet kyllä selviytyvät, mutta ihmiselle tulee kiire, sillä aikaa on loppujen lopuksi vähän. Jos tämä huomataan, epäjumala ei enää riitä, Jumala ei kuitenkaan pese ihmisen syntejä Ganges-virran vedellä tai Mekkaan päin kohdistetuin rukouksin tai temppeliprostituutiolla. Hän pesi ne uuden liiton verellä. Orjantappurakruunun ja naulojen haavat vuodattivat vanhan liiton tilalle uuden liiton veren, jonka tarkoitus on hävittää epäjumalat ja väärä usko ja suunnata isku viimeiselle suurelle eritykselle Jumalaa vastaan, antikristukselle.

On alkanut avaruuden valloittamisen aikakausi. Mikä mieletön sanonta! Jos aurinkoamme verrattaisiin appelsiiniin, olisi jo pelkästään oma aurinkokuntamme Amerikan mantereeseen kokoinen. Lisäksi tulevat kaikki muut aurinkokunnat. Ihmisestäkö olisi avaruuden valloittajaksi? Ihminen on aina jollain tavoin pyrkinyt osoittamaan luomis- ja hävitysvoimaansa, pyrkinyt ”Jumalan työoveriksi”. Mutta katsoessamme tämän metafyyssisen olennon tuloksia tuntuu Platoninkin sanonta ihmisen kohoamisesta ylös jumalaksi, kuin se olisi Münchhausenin tarina suohon vaipuneesta. Tämän tahtoi Jeesus ristillä opettaa. Hän halusi henkilökohtaisesti näyttää, kuinka liekki ensin palaa voimakkaana, mutta kuinka se vähitellen pienenee ja sammuu. Ihminen täällä on kuin liekki, mutta Jeesuksen ristiinnaulitseminen oli ilmaus siitä, että vähäpätöisyydestään huolimatta ihminen on Jumalan tahdon toteuttaja ja maan päällä sammunut liekki sytytetään taivaassa uudelleen ikuisiksi elämän tuleksi.

Jeesuksen ristiinnaulitsemisen syvin tarkoitus on ehkä sittenkin osoittaa, etteivät rakkaus ja uskollisuus ole koskaan häviäviä Jumalan ominaisuuksia. Niin kauan kuin yksikin kivi on toisen päällä ja tarjoaa suojaa, niin kauan pesäpaikalleen uskollinen lintu palaa kotiseudulleen. Niin kauan kuin yksikin ihminen tosissaan tuntee tarvetta Jumalaan, niin kauan näkyvät Jeesuksen teot hänen elämässään.

Nykyisin tuntuu siltä, kuin lähimmäisen rakastaminen, yksi Jumalan vaatimuksista, ei enää saisi jalansijaa. Ristiinnaulitseminen oli kuitenkin merkinä käsittämättömästä rakkaudesta. Jumala havaitsi, etteivät ihmisten karitsauhrit olleet enää uhreja sydäimestä vaan tapa. Siksi tarvittiin vakuuttava rakkauden todistus. Jumalan itsensä täytyi uhrata ja vieläpä oma poikansa.

Jos Jeesuksen kärsimyshistoria halutaan ymmärtää oikein ja siihen todella syvennyttään, on kulttuuri-ihmisen helppo ryhtyä rakkauden pohjalle rakentamaan sitä valtakuntaa, joka ei rakennu hyvyyden ja pahuuden, terveyden ja sairauden, onnen ja onnettomuuden vastakohtaisuuksille vaan jossa toteutuu se

Jumalan ilmoitus, että vaikka maasta katsottuna joidenkin päät kohoavat muiden yläpuolelle, niin ylhäältä katsottuna kaikki näyttävät samanpituisilta.

Opettaja antoi aineesta arvosanan kiitettävä 9--. Hänen arviointinsa oli seuraava: *Pääasioita hämyttävä laveus häiritsee. Kieli ja tyyli hyvää laudaturin tasoa.*

Kaikki lautakunnan neljä tarkastajaa antoivat arvosanan improbatur. Heidän kommenttejaan aineen lopussa:

I tarkastaja: *Mielestäni ei ollenkaan pysy asiassa.*

II tarkastaja: *Kolme viidennestä täysin vierestä ja loput kaksi viidennestä vielä niin hämärää, että ainetta ei voi kypsyyskokeena lainkaan hyväksyä.*

III tarkastaja: *Hajanainen ja sekava, suurimmaksi osaksi aiheen vierestä. Ajattelukin hataraa ja epäloogista. Pahoja kielivirheitä.*

IV tarkastaja: *Selvästi i:n puolella.*

I tarkastajan lausunto:

Aineen otsikko on selvä kysymys, ja ne asiatiedot, joita aiheen käsittely edellyttää, sisältyvät koulun oppimäärään. YTL:n suomenkielisten koulujen äidinkielen kokeen tarkastajien ns. pistekokouksessa 12.4.1967 sovittiin siitä, että kyseisen uskonnollisen aiheen käsittelyssä hyväksytään sekä historiallinen että lunastusopillinen tulkinta. Kirjoittaja on siis täysin vapaasti voinut kiinnittää päähuomion joko Jeesuksen ristiinnaulitsemisen historialliseen taustaan (ts. niihin syihin, jotka tuonaikaisessa yhteiskunnassa johtivat Jeesuksen ristiinnaulitsemiseen) taikka sitten Jeesuksen sovintokuoleman tarkoitukseen. Kokelas on käsitellyt aihetta jälkimmäiseltä ja siis sinänsä hyväksyttävältä kannalta. Valitsipa kirjoittaja kumman tarkastelutavan hyvänsä, hänen on tietenkin pitänyt pysyä otsikon määräämissä rajoissa ja käsitellä aiheeseen olennaisesti kuuluvia asioita. Ylioppilastutkinnon muuttamisesta 26. 5. 1950 annetun asetuksen mukaanhan ylioppilastutkinnon äidinkielen kokeessa on suoritettava koulun opetuskielellä tyyllisesti ja asiallisesti hyväksyttävä esitys. Tarkastetusta aineesta on noin kolme viidennestä sellaista tekstiä, joka ei asiallisesti liity otsikkoon ja jota ei siis myöskään voida pitää asiallisesti hyväksyttävänä. Aineen rakenne on sekava, käsittely hyppelehtii oudosti asiasta toiseen ja ajatukset ovat keskeneräisiä, paikoin epäloogisia ja hämääriä. Aineessa on lisäksi runsaasti pahojakin kieli- ja tyylivirheitä.

Aluksi kiinnitän huomiota aineen rakenne-, käsittely-, asia- ja ajatusvirheisiin. Johdannoksi tarkoitettu ensimmäinen kappale on liian pitkä, lähes kaksisivuinen. Koko ensimmäinen sivu ynnä toisen sivun alku ovat annetun tehtävän kannalta aivan asiattomia. Kirjoittaja ei pääse irti korostuneista peloista, avaruusasioista, maan sisuksen kuumuudesta, ihmisen elintilan ahtaudesta, sodista, atomiaseista eikä ihmisen kohtalosta. Vihdoin toisella sivulla hän lähestyy otsikkoa, mutta kovin kummallisella tavalla. Hän kirjoittaa: ”Jeesuksen ristiinnaulitseminen toi Raamattuun yhden sanan, joka on kuin ilosanoman tiivistelmä. Se sana on ’kuitenkin’.” Miten Jeesuksen ristiinnaulitseminen olisi juuri Raamattuun tuonut tämän sanan? Ei ole tiedossa, mitä Raamattuun sisältyvistä lukuisista *kuitenkin*-esiintymistä kirjoittaja tarkoittaa. Uudessa testamentissa on Jeesuksen ristiinnaulitsemisella, pitkäperjantain sanomalla, tietenkin aivan keskeinen merkitys, mutta ei se toki yhdeksi partikkeliksi tiivisty. Aineen johdannoksi tällainen partikkelin semanttinen tarkastelu ei kelpaa.

Toisessa kappaleessa kirjoittaja käsittelee kovin erilaisia asioita ja hyppii asiasta toiseen. Kappale ei sisällöltään, viimeistä virkettä lukuun ottamatta, liioin liity asiallisesti otsikkoon. Kirjoittaja lähtee liikkeelle alkuseurakunnan epäjumalanpalveluksesta, siirtyy sitten koneisiin, puhuu välillä ”vallan ja synnin verkosta”, palaa jälleen koneisiin, minkä jälkeen hän muutta mutkitta esittää käsityksensä hindulaisuudesta, muhamettilaisuudesta ja Astarten palvontamenoista: ”Jumala ei kuitenkaan pese ihmisen syntejä Ganges-virran vedellä tai Mekkaan päin kohdistetuin rukouksin tai temppeleiprostituutiolla.” Tämä

virke on ajatukseltaan aivan kestävä, sillä ei Jumala kohdistakaan rukouksia Mekkaan päin ja harjoita tempeliprostituutiota ja pese näin ihmisen syntejä. Mielekkäämpi olisi ajatus, että ihminen ei puhdistu synneistään peseytymällä Ganges-virrassa tai kohdistamalla rukouksensa Mekkaan päin tai harjoittamalla tempeliprostituutiota (vaikka onkin vaikea käsittää, mitä tekemistä hindulaisuudella, muhamettilaisuudella tai Astarten palvontamenoilla voisi olla kristinuskon 'synti'-käsitteen kanssa). Kappaleen viimeisessä virkkeessä kirjoittaja tekee hämmästyttävän virheen rinnastaessaan *yrityksen* ja *antikristuksen*. Antikristus ei voi olla yritys, koska hän Raamatun mukaan on persoona (1 Joh. 2:18, 19).

Kolmannessa kappaleessa kirjoittaja palaa taas avaruusasioihin, vaikka niiden kytkeminen Jeesuksen ristinnaulitsemisen tarkoitukseen on epäasiallista. (Huomattakoon, että yhtenä valittavana aiheena oli kevään ylioppilaskirjoituksissa "Miten avaruusraketit ja tekokuut ovat lisänneet tietämystämme".) Kirjoittajan ajatukset kulkevat tässä kolmannessa kappaleessa niin omituisia latua, että lukija joutuu ymmälle: "Mutta katsoessamme tämän metafyyssisen olennon tuloksia [siis mitä?] tuntuu Platoninkin sanonta ihmisen kohoamisesta ylös jumalaksi, kuin se olisi Münchhausenin tarina suohon vaipuneesta. Tämän tahtoi Jeesus ristillä opettaa." Ensinnäkään *sanonta* ei koskaan ole *tarina*, ja toiseksi Jeesus ei tahtonut ristillä opettaa sitä, että Platonin sanonta muka tuntuisi Münchhausenin tarinalta! Tässä on paha ajatus- ja asiavirhe, koska *Tämän*-sana jää vaille järjellistä korrelaattia.

Seuraavassa virkkeessä kirjoittaja siirtyy yllättävästi puhumaan liekeistä: "Hän [Jeesus] halusi henkilökohtaisesti näyttää, kuinka liekki ensin palaa voimakkaana, mutta kuinka se vähitellen pienenee ja sammuu." Ajatus liekin pienenemisestä ja sammumisesta on outo, sillä Jeesushan nousi kuolleista. Koko kappale on sisällöltään sekava.

Neljännessä kappaleessa kirjoittaja esittää mm. seuraavaa:

"Niin kauan kuin yksikin kivi on toisen päällä ja tarjoaa suojaa, niin kauan pesäpaikalleen uskollinen lintu palaa kotiseudulleen. Niin kauan kuin yksikin ihminen tosissaan tuntee tarvetta Jumalaan, niin kauan näkyvät Jeesuksen teot hänen elämässään." Tämäkin kohta on ajatukseltaan omituisen hämärä eikä edes kuulu asiaan. Ilmaus "yksikin kivi on toisen päällä" tosin lienee peräisin Raamatusta (Jeesus ennustaa Jerusalemin hävityksen: "Totisesti minä sanon teille: tähän ei ole jäävä kiveä kiven päälle, maahan jaottamatta." Matt. 24:2), mutta kyseinen raamatunkohta ei liity mitenkään lintujen pesimispuuhiin. Sitaatin jälkimmäisessä virkkeessä kirjoittaja käyttää jonkinlaisena tehokeinona samaa lausekaavaa kuin ensimmäisessä virkkeessä: "Niin kauan kuin yksikin - -." Tällainen kiven ja linnun, ihmisen ja Jeesuksen rinnastaminen on epäloogista ja suorastaan järjetöntä. Virke "Niin kauan kuin yksikin ihminen tosissaan tuntee tarvetta Jumalaan, niin kauan näkyvät Jeesuksen teot hänen elämässään" on sitä paitsi ajatukseltaan kristinuskonvastainen, sillä kristinuskon mukaan Jeesuksen lunastusteko on objektiivinen todellisuus, joka ei ole riippuvainen ihmisistä.

Aineen viimeinen, päätännöksi tarkoitettu kappale yhtä virkettä: "Jos Jeesuksen kärsimyshistoria halutaan ymmärtää oikein ja siihen todella syvennyttään, on kulttuuri-ihmisen helppo ryhtyä rakkauden pohjalle rakentamaan sitä valtakuntaa, joka ei rakennu hyvyyden ja pahuuden, terveyden ja sairauden, onnen ja onnettomuuden vastakohtaisuuksille vaan jossa toteutuu se Jumalan ilmoitus, että vaikka maasta katsottuna joidenkin päät kohoavat muiden yläpuolelle, niin ylhäältä katsottuna kaikki näyttävät saman pituisilta." Virke on kovin pitkä ja monipolvinen eikä ilmaise ajatusta selkeästi. Selvyyden vuoksi olisi ollut parempi aloittaa esim.: Jos kulttuuri-ihminen haluaa ymmärtää Jeesuksen kärsimyshistorian ja todella syventyä siihen, hänen on - - -. Sanonta "vaikka maasta katsottuna joidenkin päät kohoavat muiden yläpuolelle, niin ylhäältä katsottuna kaikki näyttävät samanpituisilta" ei ole Raamatusta peräisin. Näin ollen sen nimittäminen Jumalan ilmoitukseksi on mielivaltaista.

Aineesta olevista erilaisista kieli-, kirjoitus- ja tyylivirheistä sekä lauseopillisista ja sanonnallisista heikkouksista kiinnitän huomiota seuraaviin:

1. "ovat pelot aina levänneet Demokleen miekkana" sisältää epäsuomalaisen ilmauksen (Nykysuomen sanakirja, *levätä* 3) ja tyyllirikon. Eivät pelot "lepää", ja Damokleen miekka puolestaan riippui, kuten tiedetään. Henkilönnimessä on lisäksi kirjoitusvirhe.
2. "sodan nielevät miljoonia uhreja" on kielellinen kömpelyys. Luonteva ilmaus on *sodat nielevät miljoonia* (markkoja tms.); uhreista puhuttaessa sitä vastoin pitää sanoa esim.: *sodat vaativat*

uhreja.

3. ”ydinaseet riistäytyvät valjaistaan ja muuttuvat orjista isänniksi, pelinappuloista pelaajiksi.” Tällainen päällekkäisiä ja keskenään ristiriitaisia kuvailmauksia sisältävä kuvakieli on tyyllisesti huonoa.

4. ”pelko ihmisen itsensä henkilökohtaisesta kohtalosta.” E. N. Setälän Suomen kielen lauseopin mukaan (§ 91:III 2,2) ”itse sanan genetiiviä ei käytetä possessiivisena, vaan sen asemesta possessiivista adjektiivia *oma*”. Oikea sana olisi ollut siis *omasta*.

5. ”ristiinnaulittu” on virheellisesti kirjoitettu pienellä alkukirjaimella, vaikka sana tässä selvästi tarkoittaa Jeesusta.

6. ”Alkuseurakunnan aikoinakin rehoitti epäjumalan palvelus jatkuen sitkeästi muodossa tai toisessa nykyaikaan asti.” Jotta II infinitiivin instruktiivi *jatkuen* olisi lauseopillisesti hyväksyttävissä, sen ilmaiseman tapahtumisen pitäisi olla samanaikaista lauseen hallitsevan verbin (rehoitti) ilmaiseman tapahtumisen kanssa. Näinhän ei tässä tapauksessa ole, vaan infinitiivi on pantu ilmaisemaan lähes kaksituhatta vuotta myöhempää tapahtumista kuin hallitseva verbi. Lauseen infinitiivi *jatkuen* (modaalirakenne) ei liioin vastaa tapaa ilmaisevaa (*siten*) *että* -lausetta, kuten pitäisi, joten tässä kohtaa on paha kielivirhe. (Setälä, Suomen kielen lauseoppi § 114:II; L. Hakulinen, Suomen kielen rakenne ja kehitys s.556--).

7. ”epäjumalan palvelus” on edellisessä kohdassa siteeratusta virkkeessä kirjoitettu kahdeksi sanaksi, vaikka se on yhdyssana. Sama yhdyssanavirhe toistuu lauseessa ”Kiire on hänen epäjumalan palvelustaan”, missä se yhdyssanan attribuutin (hänen) vuoksi häiritsee vielä enemmän.

8. ”Ihmiset ja kansat - - juoksevat kehityksen käskyläisinä.” Yleisen käytännön mukaisesti olisi ollut syytä käyttää subjektin lukuun mukautunutta predikatiiviadverbiaalia - siis *käskyläisinä* eikä *käskyläisenä*.

9. ”ja suunnata isku viimeiselle suurelle yritykselle Jumalaa vastaan, antikristukselle.” Tässä on ensinnäkin rektiovirhe: *suunnata isku jollekin* ei ole kunnon suomea. Toiseksi lauseessa on attribuutti-ilmaus ”Jumalaa vastaan”, postpositioattribuutti, joiden käyttöä olisi vältettävä. Siteeraan E. A. Saarimaan Kielenopasta: ”Kun suomen kielessä tuollainen määräys helposti käsitetään verbiin kuuluvaksi adverbialiksi, saa sanonta usein aivan toisen merkityksen, kuin on tarkoitettu - - -” (s. 173-174). Näin käy tässäkin lauseessa: lukija voi hyvin ymmärtää lauseen niin, että isku suunnataan Jumalaa vastaan (lisäksi vielä antikristuksen ja yrityksen epälooginen rinnastus sekoittaa ajatusta!).

10. Aiemmin siteeraamani kohta ”Mutta katsoessamme tämän metafyyssisen olennon tuloksia tuntuu Platoninkin sanonta ihmisen kohoamisesta ylös jumalaksi, kuin se olisi Münchhausenin tarina suohon vaipuneesta” on tyyllillisesti täysin epäonnistunut.

11. ”ominaisuuksia”-sanassa on oikeinkirjoitusvirhe.

12. ”tarvetta Jumalaan” on lauseopillisesti omituinen konstruktio (vrt. esim. *tarvetta poliisiin!*). Olisi pitänyt sanoa esim.: *tarvitsee Jumalaa*.

13. ”uhreja sydämeistä” sisältää paikallissija-attribuutin. Setälän Suomen kielen lauseopin mukaan ”paikallissijan käyttämistä substantiivin attribuuttina on usein syytä välttää” (§ 34:C,2).

14. Viimeisestä virkkeestä puuttuu pilkku ”vaan”-sanana edestä.

Lausuntoni alkupuolella luettelemieni lukuisten raskauttavien rakenne-, käsittely-, asia- ja ajatusvirheiden

perusteella totean, ettei kirjoittaja ole asiallisesti hallinnut valitsemaansa aihetta. Kolme viidennestä hänen koko koekirjoituksestaan on otsikon kannalta täysin asiatonta. Hän ei ole kyennyt keskittetyksi pohtimaan vastausta otsikon selvään kysymykseen, ja juuri siksi hänen aineensa on sisällöltään haparoiva, sekava ja alkeellisen hajanainen. Kirjoittajan monet ajatukset ovat keskeneräisiä, epäloogisia ja hämäriä. Lausuntoni loppupuolella olen luetellut aineeseen sisältyviä osittain pahojakin kieli- ja tyylivirheitä sekä lauseopillisia ja sanonnallisia heikkouksia, joiden perusteella totean, että kokelas ei ylioppilastutkinnon äidinkielen kokeessa ole hallinnut kieli- ja tyyliseikkoja. Näin ollen on käsittämätöntä, että hänen oma äidinkielen opettajansa on valmistavasti arvostellut koesuorituksen kiitettäväksi (9-). Opettajan aineeseen liittämä hämmästyttävä kommentti ”Kieli ja tyyli hyvää laudaturin tasoa” ei pidä paikkaansa, kuten edellä esittämästäni materiaalista kiistatta ilmenee. Toki hyvän kielen tulee olla virheetöntä ja hyvän tyylin selvää. Outoa on, että opettaja ei ole aineessa olevista lukuisista pahoista virheistä merkinnyt (huomannut?) kuin ani harvan, vaikka hänen ylioppilastutkinnosta 26. 9. 1947 annetun asetuksen 6§:n mukaan olisi pitänyt alleviivata virheelliset kohdat. Tämä jostakin syystä tapahtunut laiminlyönti, virheiden merkitsemättä jättäminen, ehkä osaksi selittää opettajan antaman arvosanan.

Kaikesta edellä esittämästäni on ilmennyt, että kirjoittajan äidinkielen koe ei ole sellainen ”tyyllillisesti ja asiallisesti hyväksyttävä esitys”, kuin ylioppilastutkinnon muuttamisesta 26. 5. 1950 annetun asetuksen äidinkielen koetta koskeva lausuma edellyttää. Sen vuoksi annoin aineesta arvosanan improbatuur.

II tarkastaja:

Aineen perusheikkoutena on, ettei kirjoittaja pysy valitsemallaan linjalla. Siinä käsitellään maan sisuksen kuumuutta, koneita, avaruuden valloitusta ym. asiaan vähääkään kuulumatonta; jopa kolme viidennestä aineesta on kirjoitettu täysin aiheen vierestä. Otsikon selvän kysymyksen unohtaen kirjoittaja haparoi sinne tänne, ja tulos on sen mukainen: heterogeeninen, sekava, hämää.

Paitsi sitä, että suuri osa aineesta on aivan asiatonta, siinä on suoranaisia asiavirheitä. Niinpä aine päättyy sanoihin: ”- - toteutuu se Jumalan ilmoitus, että vaikka maasta katsottuna joidenkin päät kohoavat muiden yläpuolelle, niin ylhäältä katsottuna kaikki näyttävät saman pituisilta.” Tällaista lausumaa ei ole Raamatussa, joka kristityille sisältää Jumalan ilmoituksen. Neljännellä sivulla sanotaan: ”Hän [= Jeesus] halusi henkilökohtaisesti näyttää, kuinka liekki ensin palaa voimakkaana, mutta kuinka se vähitellen pienenee ja sammuu.” Ajatus on kristinuskon kannalta mahdoton. Jeesushan nousi kuolleista, joten hänen ”liekkinsä” ei sammunut ristille, vaan päinvastoin se hänen maallisen kuolemansa jälkeen vasta alkoikin ”palaa voimakkaana”. Viidennen sivun alussa esitettyä ajatusta ”Niin kauan kuin yksikin ihminen tosissaan tuntee tarvetta Jumalaan, niin kauan näkyvät Jeesuksen teot hänen elämässään” ei liioin voi pitää asiallisena, sillä Jeesuksen lunastustyö on ihmisistä täysin riippumaton.

Toinen raskauttava heikkous aineessa on, että se on kauttaaltaan hämää, ajatuksiltaan epäloogista. Esimerkiksi virke: ”Jumala ei kuitenkaan pese ihmisen syntejä Ganges-virran vedellä tai Mekkaan päin kohdistetuin rukouksin tai temppeleiprostituutiolla” on kerrassaan käsittämätön. Onhan toki itsestään selvää, ettei Jumala kohdistakaan rukouksiaan Mekkaan päin tai harjoita temppeleiprostituutiota!

Tyylikömmähdyksistä pari esimerkkiä kokeen alkupuolelta: ”Ihmiskunnan yllä ovat pelot aina levänneet Demokleen miekkana” (tällainen levätä-verbin käyttö on epäsuomalaista, ja antiikin tarinaston mukaan Damokleen miekkakin riippui jouhesta), ”ydinaseet riistäytyvät valjaistaan ja muuttuvat orjista isänniksi, pelinappuloista pelaajiksi” (kuvailmaukset hämää ja ristiriitaisia). Kirjoittajalla on myös useita pahoja kielivirheitä. Muutamia esimerkkejä. Hänen aineensa toinen kappale alkaa: ”Alkuseurakunnan aikoinakin rehoitti epäjumalan palvelus jatkuen sitkeästi muodossa tai toisessa nykyaikaan asti.” II infinitiivin instruktiivi ilmaisee lauseyhteydessä kielioopin mukaan toimintatapaa (esim. mies kävelee horjuen), ja toiseksi sen tarkoittama on samanaikaista kuin hallitsevan verbin, mutta kyseisessä lauseessa tarkoitetaan myöhempää toimintaa. Alkuseurakunnan aikojen ja nykyajan välillä on lähes kaksituhatta vuotta! Virheellinen rektio on ilmauksissa: ”suunnata isku viimeiselle suurelle yritykselle” (po. suunnata isku yritykseen) ja ”ihminen tosissaan tuntee tarvetta Jumalaan” (po. tuntee tarvitsevansa Jumalaa, tuntee tarvetta lähestyä Jumalaa tms.). Kongruenssivirhe on virkkeessä: ”Ihmiset ja kansat - - juoksevat kehityksen käskyläisenä.” Subjektin luvun mukaan predikaatiivadverbiaalin pitäisi olla monikkomuotoinen: käskyläisinä.

Onpa aineessa aivan alkeellisia oikeinkirjoitusvirheitäkin: Demokleen, po. Damokleen; ominasuuksia, po. ominaisuuksia. Toisen kappaleen alussa esiintyy kahdesti sama yhdyssanavirhe: epäjumalan palvelus,

po. epäjumalanpalvelus.

Esimerkin vuoksi mainitsemistani enempiä kuin mainitsematta jättämistäni virheitä ei aineen koulussa arvostellut opettaja ole merkinnyt edes pääosaa koepaperiin, vaikka ylioppilastutkinnosta 26 päivänä syyskuuta 1947 annetun asetuksen 6 §:ssä nimenomaan sanotaan: ”Koekirjoitukset tarkastaa ja arvostelee valmistavasti koulun asianomaisen aineen opettaja alleviivaten virheelliset kohdat”. Ehkäpä opettaja ei ole edes räikeitä virheitä virheiksi huomannutkaan, koska hän on aineen loppuun kirjoittanut lievästi sanoen hämmästyttävänä toteamuksenaan: ”Kieli ja tyyli hyvää laudaturin tasoa.” Täysin käsittämätöntä on, että hän on voinut arvostelussaan päätyä arvosanaan 9-.

III tarkastaja:

Otsikko ”Miksi Jeesus ristiinnaulittiin?” on muodoltaan suora kysymys ja täysin yksiymmärteinen. Aihe kuuluu kristinuskon keskeisiin kysymyksiin, koulun oppimäärään ja ”yleissivistykseen” (asetus 26.5.1050, 3 §). Ylioppilastutkintolautakunnan äidinkielen tarkastajien pistekokouksessa 12.4.1967 todettiin, että aihetta voi käsitellä kahdelta kannalta: joko lähinnä uskonnollis-tunnepohjaisesti, jolloin keskeisenä siis on Jumalan pelastussuunnitelma ja siihen kuulunut Jeesuksen ristinkuolema ihmiskunnan syntien sovituksena, tai lähinnä historiallisesti, ulkonaisten tekijöiden perusteella.

Kirjoittaja on valinnut edellisen päälinjan, eikä valintaa vastaan siis periaatteessa ole huomauttamista. Aineenperusvika on siinä, että hän ei ole valitsemallaan päälinjalla kyennyt hallitsemaan aihetta, ei keskittymään sen pääasioihin, ei vastaamaan otsikon kysymykseen eikä esittämään ajatuksiaan johdonmukaisesti ja selvästi. Aine on rakenteeltaan hajanainen ja sekava; asioita ja ajatuksia ei ole jäsennelty eikä järjestetty loogisesti. Käsitteily hyppelehtii virke virkkeeltä asiasta toiseen ja harhailee usein pitkälti, noin kolmessa viidesosassa ainetta, otsikon ulkopuolella tai sen etäisessä periferiassa. Ajatusten kehittäminen on katkonaista, monin paikoin epäloogista ja hämää. Useissa aiheen kannalta keskeisissä kohdissa keskeneräiset ajatukset ja virheelliset asiatiedot ovat täysin käsittämättömässä umpisolmussa. Eräissä muissakin kohdissa aineen asiapohja särkyi, kun kirjoittaja esittää tosiasioiden vastaisia tai kristinuskon kannalta outoja väitteitä. Lisäksi aineessa on runsaasti kieli- ja oikeinkirjoitusvirheitä ja huonoja ilmaisuja.

Esitän aluksi räikeimpiä esimerkkejä aiheen puutteellisesta hallinnasta, rakenne-, käsittely-, ajatus- ja asiavirheitä. Kieli- ja oikeinkirjoitusvirheisiin sekä huonoihin ilmauksiin puutun myöhemmin.

Aine käsittelee noin viisi sivua. Koko ensimmäinen sivu ja toisen alku liikkuvat otsikon ulkopuolella tai periferiassa käsitellen ihmiskunnan tilaa yleensä. Ajatukset ovat katkonaisia ja asiat kirjavia: ihmiskunnan pelot, avaruus, maapallon sisäinen kuumuus, ydinaseet, sotien uhrin jne. Vasta toisella sivulla kirjoittaja pääsee Jeesuksen ristiinnaulitsemiseen ja lähemmäksi otsikkoa, mutta esittää tällöin asiallisesti kestävämmän väitteen sanoessaan:

”- - - Jeesuksen ristiinnaulitseminen toi Raamattuun yhden sanan, joka on kuin ilosanoman tiivistelmä. Se sana on ’kuitenkin’. Tuo partikkeli hävittää turhat pelot - - -”

Raamatussa esiintyy kuitenkin-sana lukuisia kertoja jo Vanhasta testamentista alkaen. On sen vuoksi tosiasioiden vastaista väittää, juuri Jeesuksen ristiinnaulitseminen toi kuitenkin-sanan Raamattuun. Toiseksi: ”ilosanoma”, pääsiäisajan sanoma, ei voi sisällyttää yhteen partikkeliin, vaikka mahdollisesti olisikin jonkinlaisesta semanttisesta kuvakielestä kyse.

Saman sivun alakolmanneksesta lähtien kolmannen sivun puoliväliin saakka kirjoittaja etäännyttyä jälleen otsikosta ja käsittelee lähinnä ihmisen suhdetta Jumalaan yleensä. Esitys hyppiä nytkin virke virkkeeltä asiasta toiseen: alkuseurakunnan epäjumalanpalveluksesta koneeseen, siitä ihmisten ja ihmiskunnan kiireeseen, ja siitä ”vallan ja synnin verkkoon” ja siitä jälleen koneeseen ja epäjumalaan. Sitten, kolmannen sivun puolimaissa, on keskeneräisten ajatusten ja virheellisten asiatiетоjen täydellinen umpisolmu, karkea ajatus- ja asiavirhe:

”Jumala ei kuitenkaan pese ihmisten syntejä Ganges-virran vedellä tai Mekkaan päin kohdistetuin rukouksin tai tempeliprostituutiolla. Hän pesi ne uuden liiton verellä”.

Kirjoittaja kieltää sellaisen asian, mikä jo itsessään on mahdottomuus. Eihän nimittäin voida ajatella

- jos kirjoittajan lausuma käännetään myönteiseksi -, että Jumala ihmisten syntejä pestäkseen kohdistaisi rukouksensa Mekkaan päin tai harjoittaisi temppeleiprostituutiota! Kirjoittaja on sotkeutuneessa ilmauksessaan siis kääntänyt Jumalan ja ihmisen suhteen palvontamenojen osalta päinvastaiseksi pyrkiessään luultavasti sanomaan, että ihminen ei puhdistu synneistään peseytymällä Ganges-virrassa, kohdistamalla rukouksensa Mekkaan päin tai harjoittamalla temppeleiprostituutiota. Toiseksi: kirjoittaja on - ehkä pyrkiessään korostamaan kristinuskon paremmuutta muiden uskontojen rinnalla - yhdistänyt kristinuskon Jumalaan ja synti-käsitteeseen hindulaisuuden (Ganges-virta), muhamettilaisuuden (rukoileminen Mekkaan päin) ja lähinnä Babylonian ym. muinaisten Etu-Aasian maiden uskontojen Astarteen ym. jumaliin kohdistuneet palvontamenot (temppeleiprostituutio), mikä tietysti on täysin vailla mieltä.

Edellä lainattua kohtaa seuraavassa virkkeessä on paha epäloogisuus: ”- - - suunnata isku viimeiselle suurelle yritykselle Jumalaa vastaan, antikristukselle.” Rinnastus ”yritys - antikristus” on mieletön, sillä ei yritys voi olla antikristus, joka on henkilöitymä, henki, persoona. -- Kohdan kielivirheisiin puutun jäljempänä.

Kolmannen sivun alaosasta lähtien aine harhautuu taas kauaksi otsikosta: kirjoittaja puhuu mm. avaruuden valloituksesta sekä auringon ja aurinkokuntamme koosta, kunnes päättyy neljännellä sivulla jälleen keskeneräisten ja epäloogisten ajatusten umpisolmuun:

”Mutta katsoessamme tämän metafyyssisen olennon [ihmisen] tuloksia tuntuu Platoninkin sanonta ihmisen kohoamisesta ylös jumalaksi, kuin se olisi Münchhausenin tarina suohon vaipuneesta. Tämän tahtoi Jeesus ristillä opettaa.”

Lainattu kohta on täynnään virheitä. Ensiksi: On täysin epäselvää, mitä kirjoittaja tarkoittaa ihmisen ”tuloksilla”. Ajatus on vaillinainen ja sekava. Toiseksi: Ei voi sanoa, että ”sanonta” on ”tarina”, koska ajatus on epälooginen. Kolmanneksi: Jeesus ei suinkaan tahtonut ristillä opettaa sitä, että Platonin sanonta tuntuu Münchhausenin tarinalta, niin kuin kirjoittaja väittää! Tämän-sanan viittaussuhteen vuoksi ajatus ja asia ovat vääntyneet mielettömiksi.

Edellä siteeratun kohdan jälkeisessä virkkeessä ajatus ja asiapohja ovat yhtä omituisia, kuvat ja asia keskenään ristiriitaisia:

”Hän [Jeesus] halusi henkilökohtaisesti näyttää, kuinka liekki ensin palaa voimakkaana, mutta kuinka se vähitellen pienenee ja sammuu.”

Jos tällaista liekki-kuvaa käytetään, pitäisi toki asiallisuuden vuoksi sanoa, että Jeesuksen ”liekki” ei suinkaan loppua kohden pienentynyt ja sammunut, vaan päinvastoin kasvoi!

Neljännän sivun alaosasta alkava ja viidennelle jatkuva passus on sekin ajatukseltaan ja ilmaisultaan sekava:

”Niin kauan kuin yksikin kivi on toisen päällä ja tarjoaa suojaa, niin kauan pesäpaikalleen uskollinen lintu palaa kotiseudulleen. Niin kauan kuin yksikin ihminen tosissaan tuntee tarvetta Jumalaan, niin kauan näkyvät Jeesuksen teot hänen elämässään.”

Epälooginen ja sekava rinnastussarja (kivi, lintu, ihminen, Jumala), johon liittyy vielä lausekaavallinenkin rinnastus (”niin kauan kuin yksikin kivi”, ”niin kauan kuin yksikin ihminen”), hämärtää koko passuksen ajatuksen käsittämättömäksi. Lisäksi passuksen viimeinen virke on asiallisesti hatara, sillä Jeesuksen lunastusteko on kristinuskon mukaan ihmisistä riippumaton todellisuus.

Aineen viimeinen kappale, yhden ainoan pitkän ja monipolvisen virkkeen käsittävä, on ajatukseltaan sekava ja sisältää lisäksi asiavirheen:

”Jos Jeesuksen kärsimyshistoria halutaan ymmärtää oikein ja siihen todella syvennyttään, on kulttuuri-ihmisen helppo ryhtyä rakkauden pohjalle rakentamaan sitä valtakuntaa, joka ei rakennu hyvyyden ja pahuuden, terveyden ja sairauden, onnen ja onnettomuuden vastakohtaisuuksille vaan jossa toteutuu se Jumalan ilmoitus, että vaikka maasta katsottuna joidenkin päät kohoavat muiden yläpuolelle, niin ylhäältä katsottuna kaikki näyttävät saman pituisilta.”

Kappaleen alussa oleva passiivinen ilmaus ”halutaan ymmärtää oikein” hämärtää ajatuksen sekavaksi. Olisi pitänyt aloittaa esimerkiksi näin: Jos kulttuuri-ihminen haluaa ymmärtää - - hänen on helppo - -. Kappaleen ja koko aineen päättävä väite, että ajatus ”vaikka maasta katsottuna joidenkin päät kohoavat muiden yläpuolelle, niin ylhäältä katsottuna kaikki näyttävät saman pituisilta” olisi Jumalan ilmoitus, on tosiasioiden vastainen sikäli, että Raamatussa ei tällaista kohtaa ole.

Luettelen nyt aineen kieli- ja oikeinkirjoitusvirheitä sekä tyyllillisesti tai muutoin huonoja ilmauksia.

1. ja 2. ”Ihmiskunnan yllä ovat pelot aina levänneet Demokleen miekkana.” Kuva on ajatukseltaan ja asiallisesti epäonnistunut. Tarinan Damokleen miekka ei suinkaan levännyt vaan riippui vain jouhikarvan varassa hänen päänsä yläpuolella. - Lisäksi henkilönimessä on oikeinkirjoitusvirhe: ”Demokleen”. Po. Damokleen.

3. ”sodat nielevät miljoonia uhreja.” Kömpelö sanonta. Par. sodat vaativat miljoonia uhreja.

4. ”ydinaseet riistäytyvät valjaistaan ja muuttuvat orjista isänniksi, pelinappuloista pelaajiksi.” Päällekkäisten, keskenään ristiriitaisten kuvien kasautuma ei ole tyyllillisesti eikä asiallisesti onnistunut.

5. ”pelko ihmisen itsensä henkilökohtaisesta kohtalosta.” Po. pelko ihmisen omasta henkilökohtaisesta kohtalosta.

6. ”ristiinnaulittu”. Paha oikeinkirjoitusvirhe. Kun tarkoitetaan Jeesusta, kuten tässä, pitää olla iso alkukirjain, siis: Ristiinnaulittu.

7. ja 8. ”Alkuseurakunnan aikoinakin rehotti epäjumalanpalvelus jatkuen sitkeästi muodossa tai toisessa nykyaikaan asti.” Karkea kielivirhe. Toisen infinitiivin instruktiivia (jatkuen) ei voi liittää lauseen hallitsevaan verbiin (rehotti), kun niiden ilmaisema tapahtuminen ei ole samanaikaista. - Lisäksi oikeinkirjoitusvirhe: ”epäjumalan palvelus”. Po. epäjumalanpalvelus.

9. ”hänen epäjumalan palvelustaan” Paha oikeinkirjoitusvirhe, koska edellä on attribuutti (hänen). Po. hänen epäjumalanpalvelustaan.

10. ”Ihmiset ja kansat - - - juoksevat kehityksen käskyläisenä”. Kielivirhe. Po. Ihmiset ja kansat - - - käskyläisinä. Predikatiiviadverbiaalin pitää mukautua subjektin lukuun.

11. ja 12. ”suunnata isku viimeiselle suurelle yritykselle Jumalaa vastaan, antikristukselle”. Kielivirhe ja kömpelö ilmaus. Ensinnä paha rektiovirhe: ”suunnata isku yritykselle - - - antikristukselle”. Po. suunnata isku yritykseen - - - antikristukseen. Toiseksi: postpositioattribuutti ”Jumalaa vastaan” on kömpelösti liitetty taivutusmuodossa olevaan substantiiviin ”yritykselle”.

13. ”Mutta katsoessamme tämän metafyyssisen olennon tuloksia tuntuu Platoninkin sanonta ihmisen kohoamisesta ylös jumalaksi, kuin se olisi Münchhausenin tarina suohon vaipuneesta.” Tyyllillisesti peräti epäonnistunut ilmaus.

14. ”ominaisuuksia”. Oikeinkirjoitusvirhe. Po. ominaisuuksia.

15. ”tuntee tarvetta Jumalaa”. Lauseopillisesti väärä ilmaus. Po. tuntee tarvitsevansa Jumalaa.

16. ”uhreja sydäimestä”. Huono ilmaus: paikallissijassa olevaa substantiivista käytetty toisen substantiivin attribuuttina. Po. esim. sydäimestä annettuja uhreja tms.

17. ”vastakohtaisuuksille vaan”. Sanojen välistä puuttuu pilkku.

Aiemmin luettelemistani kahdeksasta pahimmasta ajatus- ja asiavirheestä tai -virhekasautumasta aineen valmistelevasti arvostellut opettaja ei ole merkinnyt koepaperiin ainoatakaan, luettelemistani 17 kieli- ja oikeinkirjoitusvirheestä tai huonosta ilmauksesta hän on merkinnyt vain neljä. Hänen viides eli viimeinen virhemerkintänsä (s.6) on aiheeton: ”samanpituisilta” voidaan Nykysuomen sanakirjan mukaan kirjoittaa myös erikseen, ”saman pituisilta”, kuten oppilas on menetellyt. Kaiken kaikkiaan opettaja on merkinnyt luettelemistani 25 virheestä siis vain kuudesosan. Kuitenkin asetuksessa sanotaan: ”Koekirjoitukset tarkastaa ja arvostelee valmistavasti koulun asianomainen opettaja *alleiviivaten virheelliset kohdat - - .*” (15. 2. 1963, 6 §; kursivointi minun.)

Opettaja on siis tahallaan tai taitamattomuuttaan laiminlyönyt vastoin asetusta lähes tyystin virheiden merkitsemisen sekä jättänyt arvostelussaan huomiotta paitsi virheiden valtaosan myös aineen otsikon ja sisällyksen huonon keskinäisen vastaavuuden. Nämä laiminlyönnit selittänevät sen, että hän on voinut kirjoittaa aineen loppuun ”Kieli ja tyyli hyvää laudaturin tasoa”, sivuuttaa otsikon ja sisällyksen huonon keskinäisen vastaavuuden maininnalla ”Pääasioita hämyttävä laveus häiritsee” sekä - mikä käsittämättömintä - ehdottaa aineesta arvosanaa laudatur (9-).

=====